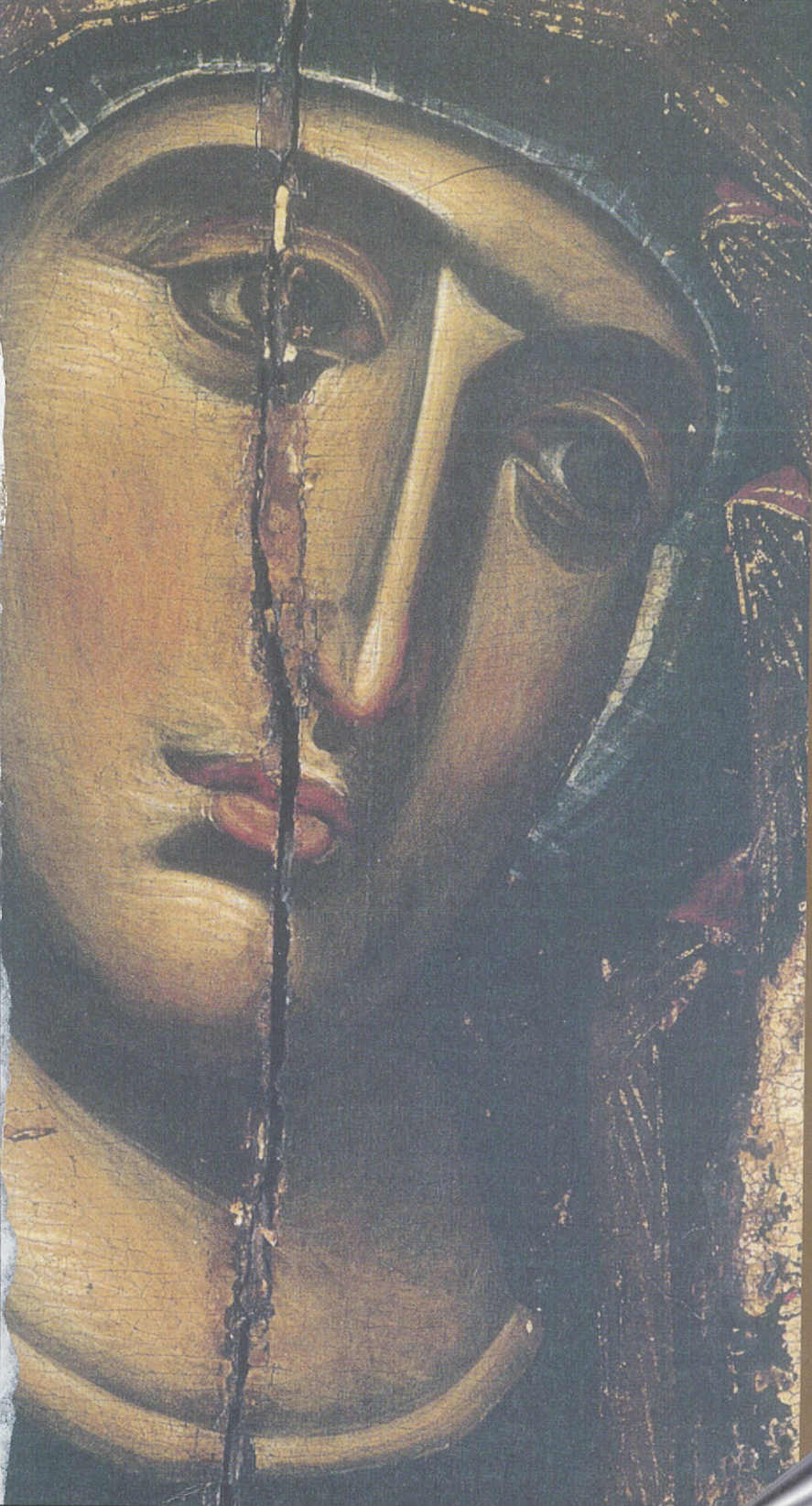

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

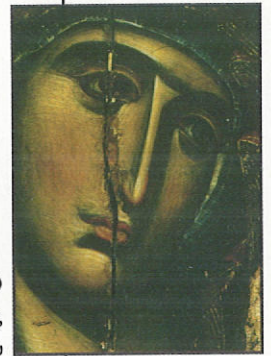
ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ • ΤΕΥΧΟΣ 7-8 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2002

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗΝ ΘΕΟΤΟΚΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΞΟΦΥΛΛΟ
Η Θεοτόκος,
Ι. Μ. Βατοπαιδίου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ**
Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου σελ. 3-6

**ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ (β')**
Έγκύκλιος τής Ι. Αρχιεπισκοπής σελ. 7-12

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΑΥΤΟΝΟΗΤΑ
Πρωτ. Βασιλείου Θερωμού σελ. 13-14

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΘΕΟΤΟΚΟ
(Έπιμέλεια: Άριστομένης Κ. Ματσάγγας)
«**Θεοτόκε: άπαρχή άληθώς τών τιμωπάτων**»
Φιλοθέου Κοκκίνου σελ. 15

«**Θεοτόκε: πρόξενε τής κατά λόγον ζωής ήμών**»
Μακ. Αρχιεπισκόπου Άθηνών
και πάσης Ελλάδος κ. Χριστοδούλου σελ. 16

«**Θεοτόκε: τής οικονομίας ιστός, έν ά άρρήτως
ύφάνθη ό τής ένώσεως χιτών...**»
Χρήστου Γιανναρά σελ. 17-18

«**Θεοτόκε: τόπος Κυρίου, ή θεοσιβής γαία**»
π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ σελ. 18

«**Θεοτόκε: αίτία τής πρós Θεόν οικειώσεως τού γένους**»
Παναγιώτη Νέλλα σελ. 19-20

«**Θεοτόκε: οικείωσις πρós Θεόν τής δευτέρας παλιγγενεσίας**»
Σεβ. Μητροπολίτου Βανάτου Άθανασίου σελ. 21

«**Θεοτόκε: καταγωγή του ξενισμού τού Δημιουργού Λόγου**»
π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ σελ. 22

«**Θεοτόκε: κατοικητήριον άρρητον τού άγίου Πνεύματος**»
Βλασίου Φειδά σελ. 23-24

«**Θεοτόκε: άνασώσασα τό προγονικόν ήττημα**»
Έπισκόπου Διοκλείας Καλλίστου Γουέαρ σελ. 25-26

**Έγκώμο στην πάνσεπτη Κοίμηση τής Μητέρας τού Θεού
Άγίου Ιωάννου Δαμασκηνού** σελ. 27

**Η σύγχρονη προτεσταντική κριτική για την άειπαρθενία
τής Θεοτόκου**
Πρεσβ. Βασιλείου Ά. Γεωργοπούλου σελ. 28-30

Η άντιμετώπιση τών αιρέσεων άπό την Έκκλησία
Άριστομένου Κ. Ματσάγγα σελ. 31-32

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ σελ. 33-34

ΦΩΤΟ σελ. 35

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαίο περιοδικό για τους ιερείς

Ιωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 010 72.72.251, Fax: 010 72.72.253
Διεύθυνση Διαδικτύου τής Έκκλησίας
<http://www.ecclesia.gr>
Ήλεκτρονική διεύθυνση:
e-mail: iera-synodos@ecclesia.gr

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ
του Αρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης
Ελλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Υπό του Κλάδου Έκδόσεων
τής Έπικοινωνιακής και Μορφωτικής
Υπηρεσίας τής Έκκλησίας τής Ελλάδος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ
Ευάγγελος Π. Λέκκος
Θεολόγος, Νομικός

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
Ευάγγελος Δ. Θεοδώρου
Όμότ. Καθηγητής Παν/μίου Άθηνών
Τακτικό μέλος τής Εύρωπαϊκής Άκαδημίας
τών Έπιστημών και τών Τεχνών

ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ:

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ-ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ
Άριστομένης Ματσάγγας, Διδάκτωρ Παν/μίου

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Χρήστος Γ. Καραγιάννης, Μ. Th.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ-ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ -
ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ

<http://www.livanis.gr>
Σόλωνος 98, 106 80 Άθήνα
Τηλ.: 010 3661200, Fax: 010 3617791

Ἡ συμβολή τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν καλλιέργεια τῆς πολιτιστικῆς συνειδήσεως

Τοῦ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ζοῦμε σὲ μιὰ χρονικὴ περίοδο, κατὰ τὴν ὁποία γίνονται ἐκδηλώσεις τῆς «Πολιτιστικῆς Ὀλυμπιάδος», ἔχει ριφθῆ τὸ σύνθημα δημιουργίας «πολιτισμοῦ τῶν πολιτισμῶν» καὶ σὲ κάθε γωνιὰ τῆς

Ἑλλάδος γίνονται πολιτιστικὰ «φεστιβάλ» καὶ ποικίλες σχετικὲς ἐκδηλώσεις. Γι' αὐτὸ ἦταν ἐπίκαιρη ἡ διημερίς, ποὺ ὀργανώθηκε στὴ Ριζάρειο Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀπὸ τὸ ὑπ' αὐτῆς ἰδρυθὲν «Κέντρο μελέτης καὶ ἔρευνας τοῦ ὀρθοδόξου πολιτισμοῦ», τὸ ὁποῖο αὐτονοήτως —πρέπει νὰ— ἀνταποκρίνεται στοὺς θεμελιώδεις πρωταρχικοὺς σκοποὺς τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος, τὸ ὁποῖο σὲ ἀρμονικὴ συνεργασία μὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἡγεσία συντελεῖ καὶ πρέπει νὰ συνεχίσῃ νὰ συντελεῖ στὴν ἀνόρθωσι τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ σὲ ἐπέκτασι τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος.

Κατὰ τὴ διημερίδα αὐτή, ἡ ὁποία εἶχε τὸν τίτλο «Ἐκκλησία καὶ Πολιτισμός», ἐξετάσθησαν οἱ συναρτήσεις Θρησκείας καὶ Πολιτισμοῦ (μὲ εἰσηγητὴ τὸν Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Βασίλειο Γιούλτση) καὶ ἡ σχέσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς ἐπὶ μέρους πολιτιστικοὺς τομεῖς (μὲ εἰσηγητὲς κατὰ σειράν τὸν αἰδεσιμολογιώτατο πρωτοπρεσβύτερο π. Σταμάτιο Σκλήρη, τὸν Ὁμότιμο Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἡλία Οἰκονόμου, τὸν Λέκτορα κ. Γεώργιο Γκότση, τὸν πανοσιολογιώτατο ἀρχιμανδρίτη π. Δημήτριο Καλημέρη καὶ τὸν Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀλέξανδρο Μ. Σταυρόπουλο). Συντονιστὲς τῶν συνεδριῶν

ἦσαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀχελώου κ. Εὐθύμιος καὶ οἱ καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Διονύσιος Ἀναπολιτᾶνος καὶ Μιχαὴλ Βέλλας. Ἡ διημερίς περιελάμβανε στὸ τέλος συζήτησι «στρογγυλῆς τραπέζης», κατὰ τὴν ὁποία συντονιστὴς μὲν ἦταν ὁ Καθηγητὴς κ. Σταυρόπουλος, εἰσηγητὲς δὲ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μπάτσκας κ. Εἰρηναῖος, ὁ Καθηγητὴς τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου κ. Χρῆστος Γιανναρᾶς, ὁ Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Νικ. Ζίας, ὁ φιλόλογος κ. Κωνσταντῖνος Γανωτῆς καὶ ὁ γράφων τὸ παρὸν ἄρθρον, ὁ ὁποῖος εἰσαγωγικῶς πρὸ τῆς συζήτησεως εἶπε περίπου τὰ κάτωθι, τὰ ὁποῖα θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ δημιουργήσουν κάποιες πρακτικὲς δεοντολογικὲς σκέψεις γιὰ τὸ πολιτιστικὸ ἔργο τῶν ἐφημερίων καὶ τῶν ἐνοριῶν.

*

Οἱ συναρτήσεις Ὁρθοδοξίας καὶ Πολιτισμοῦ γίνονται κατανοητὲς μὲ τὴν ἐξέτασι αὐτῶν ὄχι μόνον ἐπαγωγικῶς in medias res, μὲ ἐπιλεκτικὴ καὶ δειγματοληπτικὴ στροφὴ τοῦ ἐνδιαφέροντος σὲ μερικὲς πτυχὲς τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ab ovo παραγωγικῶς μὲ τὴν ὑπόμνησι μερικῶν εἰδοποιῶν γνωρισμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν εἴτε τὰ γενεσιουργὰ αἷτια, εἴτε τὰ ἐφαλτήρια καὶ τὴν ὠστικὴ καὶ προωθητικὴ δύναμι πρὸς ἀνάπτυξι τῆς ὑγιούς πολιτιστικῆς συνειδήσεως. Μερικὰ τέτοια γνωρίσματα θὰ ὑπομνήσω εὐσυνόπτως:

1. Πρῶτον πρέπει νὰ συνειδητοποιηθῆ ὅτι ὁ τρόπος ἀληθινῆς κατανοήσεως τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν εἶναι ὁ τρόπος γνώσεως τῶν

ύλικων αντικειμένων ή τῶν ἐνδοκοσμικῶν ἱστορικῶν γεγονότων, ἀλλ' ὁ τρόπος ἀμεσης, διαισθητικῆς, ἐσωτερικῆς, πνευματικῆς, βιωματικῆς θεᾶς καὶ συλλήψεως βαθυτέρου νοήματος, πού κρύπτεται ὑπὸ πλῆθος πνευματικῶν καὶ πολιτισμικῶν ἐκδηλώσεων καὶ πολιτιστικῶν στόχων. Γιὰ τὴν κατανόησι τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν ἀρκοῦν ἡ νόησις καὶ ἡ λογική. Στὴν κατανόησι αὐτῆς λαμβάνει μέρος ὁλόκληρη ἡ προσωπικότης. Ἡ Ὁρθοδοξία γίνεται μεθεκτὴ καὶ κατανοητὴ, ὅταν ἐκείνη ἀκτινοβολῆ προηγουμένως μέσα μας. Τὴν βλέπομε, ὅταν ἐκείνη ἀνάπτη μέσα μας τὸ φῶς της. Τὴν συλλαμβάνομε, ὅταν ἐκείνη προηγουμένως μᾶς συναρπάξῃ, κυριεύῃ καὶ μεταρσιώνη. Τοῦτο κατ' ἐξοχὴν ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς «μεθέξεως» καὶ τῆς μυστικῆς κοινωνίας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς καθάρσεως τοῦ ὀπτικοῦ αἰσθητηρίου τῆς ψυχῆς. Κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης, «εἰ οὖν ἀποκλύσειας (= ἐὰν ξεπλύνῃς) πάλιν δι' ἐπιμελοῦς βίου τὸν ἐπιπλασθέντα τῇ καρδίᾳ σου ρύπον, ἀναλάμψει σοι τὸ θεοειδὲς κάλλος» (Migne Ἐ.Π. 44, 1269). Ὅταν λοιπὸν ἐξυγιανθοῦν οἱ —πέραν τῆς νοήσεως— ἀνώτερες δυνάμεις τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, τότε ἀποκαλύπτονται σ' αὐτὴν ὄλο τὸ ἀχειροποίητο καὶ μυστικὸ κάλλος τῆς θείας πραγματικότητος καὶ ὅλα τὰ θεανθρώπινα χαρακτηριστικὰ τοῦ γνησίου πορτραίτου τῆς Ὁρθοδοξίας.

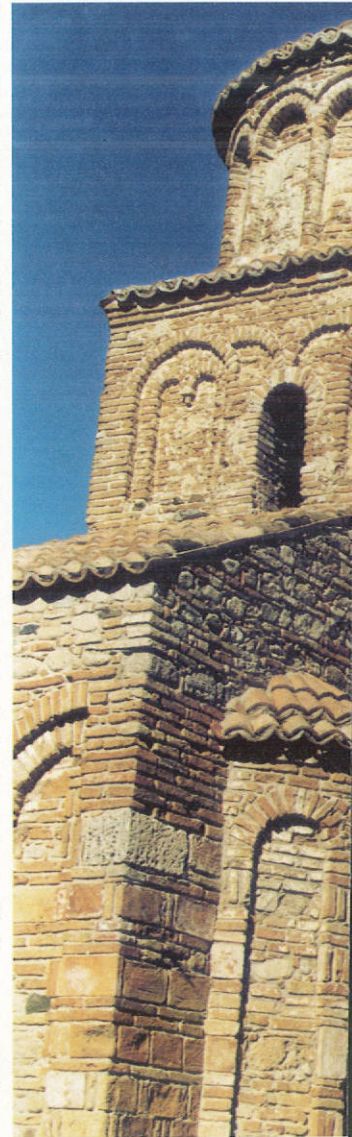
2. Ἡ Ὁρθοδοξία ἐμψυχώνει τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι τὸ μυστικὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, κατευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, συνεχίζει καὶ ἀνανεώνει τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, πού μᾶς βοηθεῖ νὰ φθάσωμε στὴ «μέθεξι» τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου, ὁ Ὅποιος πρέπει νὰ «μορφωθῆ ἐν ἡμῖν» (Γαλ. δ', 19). Ἰδίως ἡ Θεία Εὐχαριστία μᾶς ἐνώνει μετὰ τὸν Χριστό, ὁ Ὅποιος εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐβρ. ιγ', 8).

Μετὰ τὴ «μέθεξι» αὐτὴ ἐπιτυγχάνεται ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ὀργανικὴ ἔνταξις στὴν ἐσχατολογικὴ πραγματικότητα τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος μεταμορφώνεται καὶ καινοποιεῖται. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται μετὰ τὴ θεανθρώπινη δομὴ καὶ τὸν μυσταγωγικὸ ἢ

ἀναγωγικὸ χαρακτῆρα τῆς Ὁρθοδοξίας.

3. «Τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος» τοῦ Θεοῦ «κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ» πραγματοποιεῖται διὰ τοῦ «ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐφεσ. α', 10). Τὸ μυστήριον αὐτὸ καθίσταται ἐνεργὸ καὶ ὄρατὸ στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ μετὰ τὴ δαψιλῆ χρῆσι τῶν ὑλικῶν στοιχείων καὶ συμβόλων στὴ λατρεία, στὴν ὁποία συνεργάζονται καὶ συνενώνονται πολλοὶ τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ. Κατὰ τὴ διατύπωσι τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ J. Casper, «ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ δημιουργήσῃ γεφύρια μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. Γνωρίζει ἤδη ὅτι, —ἀφ' ὅτου ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἔζησε ἀνάμεσά μας ... καὶ ἀφ' ὅτου ... μετὰ τὴ νίκη τῆς Ἀναστάσεως λάμπρυνε καὶ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα καὶ σύμπασαν τὴν Κτίσι—, δημιουργήθηκε ἡ γέφυρα, πού συνδέει τὸν οὐρανὸ μετὰ τὴ γῆ» (*Weltverklärung im liturgischen Geiste der Ostkirche*, Freiburg im Breisgau 1939, σ. 45).

4. Ὑπευθυμίζω τὴν εὐστοχὴ ἐκφρασι στὰ «Ἀμφιλόχεια» τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποία ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι τρόπον τινὰ τὸ ἱερὸ ἐκεῖνο πορθμεῖο, πού συνενώνει τὰ οὐράνια μετὰ τὰ ἐπίγεια ἀκρογυάλια. Τὸ πορθμεῖο αὐτὸ ἔρχεται ἀπ' τὸν οὐρανὸ καὶ «διαπορθμεύει ἡμῖν τὴν ἐκεῖθεν ἀγαθοειδῆ καὶ θεῖαν εὐμένειαν» (Migne Ἐ.Π. 101, 656), γιὰ ν' ἀκολουθῆ στὴ συνέχεια παλινδρομικὴ μυσταγωγικὴ καὶ ἀναγωγικὴ

πορεία, ανάγοντας και ανυψώνοντας εκ τῆς γῆς στὸν οὐρανό. Ἡ ανύψωσις αὐτὴ συντελεῖ στὸ νὰ γευώμαστε τὶς δωρεές τῆς ἀκτίστου καὶ θεοποιοῦ Χάριτος, νὰ μετέχωμε τῶν ἀκτίστων καὶ μεθεκτῶν θείων ἐνεργειῶν καὶ νὰ ἔχωμε τὴ δυνατότητα νὰ φθάσωμε κάποτε στὸ νὰ κατοπτεύωμε τὸ θαβώρειο φῶς, τὸ ὁποῖο —κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο Παλαμᾶ— εἶναι «τὸ μόνον τῆς κεκαθαρμένης καρδίας ἐπίχαρι καὶ πανίερον θέαμα» (Ὑπὲρ ἡσυχάζοντων 2, 3, 66). Σ' αὐτὴ τῇ συνεχῇ διαλεκτικῇ σχέσι οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἀδιάκοπη ἀμφίδρομη καὶ παλίνδρομη κίνησι ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω βρίσκεται ἡ πεμπτουσία τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐπομένως, Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι ἡ διαιώνισις τῶν γηϊνῶν καὶ ὑλικῶν στοιχείων, ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι κατασκευασμένα τὸ ἱερὸ πορθμεῖο τῆς καὶ ἡ γέφυρα, πού συνενώνουν τὴ θεία καὶ τὴν ἀνθρωπίνη πραγματικότητα. Τὰ ὑλικά αὐτά, τὰ ὁποῖα συναρτῶνται πρὸς τὴν πολιτιστικὴ ἀνάπτυξι, εἶναι δυνατόν με τὶς εὐλογίες τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἠγεσίας νὰ μεταβάλλωνται καὶ νὰ προσαρμόζωνται στὶς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς, βέβαια πρὸς ἰκανοποίησι ὄχι ἀπλῶς ὑποκειμενικῆς πρωτοβουλίας ἢ καὶ αὐθαιρεσίας, ἀλλ' ἐσωτερικῆς παρορμήσεως, πού προκαλεῖται ἀπὸ τὸ ἐκκλησιολογικὸ κριτήριον καὶ αἴτημα περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ.

5. Ὅπως ἐπανειλημμένως ἔχομε τονίσει, Ὁρθοδοξία δὲν εἶναι ἡ

«κονφορμιστικὴ» προσήλωσις στὴν α' ἢ β' μορφή τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἢ εἰκονογραφίας ἢ ἀρχιτεκτονικῆς, διότι σὲ ἐναντία περίπτωσι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκηρυχθοῦν ὡς μοντερνίσαντες ἀρνητὲς τῆς Ὁρθοδοξίας πλείστοι, πού θεωροῦνται ὡς πρότυπα τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, ὅπως καὶ ὅλες οἱ ὀρθόδοξες χριστιανικὲς γενεές, οἱ ὁποῖες κατὰ κανόνα σὲ τοπικὰ πλαίσια μετέβαλλαν παραδεδομένες ἐξωτερικὲς μορφές ἢ ἀντικαθιστοῦσαν αὐτὲς με ἄλλες νεώτερες ἢ προσέθεταν τὸ ἰδικό τους λιθάρι στὸ οἰκοδόμημα τῶν ἐξωτερικῶν πολιτιστικῶν μορφῶν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ καὶ ἀνακαινιστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

6. Τὰ ἐκάστοτε εἰσαγόμενα στὴν ζωὴ τῆς Ὁρθοδοξίας νεώτερα θεμιτὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα πρέπει νὰ γίνωνται ἀνεκτὰ καὶ εἶναι δυνατόν νὰ υἰοθετοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος κλήρου καὶ λαοῦ, ὅταν εἶναι αἰσθητικῶς ἢ ποιητικῶς ἀνώτερα καὶ ἐκκλησιολογικῶς ὠφελιμώτερα, λυσιτελέστερα καὶ χρησιμώτερα καὶ ἀνταποκρίνονται στὶς ἐκάστοτε σύγχρονες πνευματικὲς ἀνάγκες· ὅταν διατηροῦν τὸν κατασκευτικὸ, μυσταγωγικὸ καὶ ἀναγωγικὸ χαρακτήρα· ὅταν ἀποπνέουν τὸ γνήσιο ὀρθόδοξο πνευματικὸ ἄρωμα καὶ ἐπομένως εἶναι ἀπαλλαγμένα ἀπὸ νατουραλιστικὲς καὶ ἐκκοσμικευμένες τάσεις (λ.χ. ἀπὸ ὀπερετικὸς ἐκτροχιασμοὺς στὸν τομέα τῆς μουσικῆς).

Ὁ —ὄχι στατικός, ἀλλὰ— δυναμικὸς χαρακτήρ τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως ἐπιτρέπει τὸ νὰ ἐνοφθαλμίζωμε κατὰ τρόπον ἀρμονικὸ στὴν πολυέδρη καὶ πολύπτυχη ἐμπειρία καὶ πνευματικὴ τῆς βίωσης ἀναρίθμητα νέα μὲν, ἀλλὰ πάντοτε ὁμόλογα, ὁμογενῆ καὶ ὁμοιογενῆ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα κατὰ χρόνους, τόπους, λαοὺς καὶ ἀτομικὲς ἰδιοσυγκρασίες καὶ ψυχοσυνθέσεις ἀποτελοῦν ἰσοδύναμα «ὀστράκινα σκευή» τοῦ οὐρανοῦ θησαυροῦ τῆς, διότι ἀκριβῶς ἀναχωνεύονται στὴν πυρακτωμένη κάμινό τῆς καὶ δέχονται ἐπάνω τους ὅλες τὶς ἀνταύγειες καὶ μαρμαρυγὲς τοῦ θαβωρείου φωτός.

7. Ἡ θεανθρώπινη δομὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐὰν ἐπιτρέπη τὴν μετὰ φειδοῦς ἐξέλιξι καὶ

τὸν ἐκάστοτε συνετὸ συγχρονισμό τῶν μορφῶν της, παραλλήλως εἶναι ἀνασχετική τοῦ ἀκράιου προοδευτισμοῦ, ὁ ὁποῖος παραγνωρίζει ὅτι οἱ ἐξωτερικὲς πολιτισμικὲς δομές, πού εἶναι θεμελιωμένες καὶ ριζωμένες σὲ μακραίωνες ιστορικοπολιτιστικὲς παραδόσεις, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ξεριζώνονται ἢ νὰ ὑπονομεύονται ἢ ἀποδυναμώνονται χωρὶς ἀποχρῶντα ἐκκλησιολογικὸ λόγο.

8. Ἡ Ὁρθοδοξία μὲ τὴ Χριστοκεντρικὴ θεανθρώπινη δομὴ, μὲ τὴν Εὐχαριστιακὴ Ἐκκλησιολογία καὶ μὲ τὸν ἔντονο ἐπικλητικὸ καὶ πνευματολογικὸ χαρακτῆρα της ὑποβοηθεῖ τὴν ζῶσα ἐν ἀγίῳ Πνεύματι κοινωνία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ κοινωνία αὐτὴ σημαίνει τὴν ἀνατολή καὶ ἐνεργοποίησι τοῦ νέου αἰῶνος μέσα στὰ τοπικὰ καὶ χρονικὰ πλαίσια τοῦ παλαιοῦ, τὴν παρουσία καὶ διακήρυξι τοῦ ἐρχομένου αἰῶνος μέσα στὸν «*νῦν*» αἰῶνα, τὴν ἐκκόλαψι καινούριων δυνατοτήτων μέσα καὶ πάνω ἀπὸ τὶς ὑπάρχουσες ιστορικοπολιτισμικὲς δομές καὶ πραγματικότητες. Ἡ «*μέθεξις*» τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, πού δροῦν μέσα στὸν πολύπτυχο καὶ πολυδιάστατο κόσμο, καλλιεργεῖ τὴ γνησίᾳ ἀνθρωπιστικὴ καὶ πολιτιστικὴ συνείδησι. Οἱ Ὁρθόδοξοι συνειδητοποιοῦν τόσον τὸ ἀληθινὸ ἀνθρωπιστικὸ ἰδεῶδες, πού ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκεντρικὸ «*οὐμανισμό*» καὶ δημιουργεῖ τὸν ἐν Χριστῷ καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι «*καινὸν ἄνθρωπον*» (Ἐφ. β', 15), ὅσον καὶ τὶς ἀληθινὲς προϋποθέσεις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὑγιοῦς πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ἀνακανίσεως τῶν ὑπαρχουσῶν πολιτισμικῶν καταστάσεων.

9. Γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους πιστοὺς ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μόνον τὸ ὕψιστο καὶ ἀπόλυτο ὄν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὕψιστο Ἀγαθόν, ἡ πηγὴ, ἀπ' τὴν ὁποία προέρχεται «*πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον*». Ὅλες οἱ ἀνθρωπιστικὲς καὶ πολιτιστικὲς ἀξίες, πού ὑλοποιοῦνται στὰ μορφωτικὰ καὶ πολιτισμικὰ ἀγαθὰ τῆς παιδείας καὶ τῶν τομέων τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι δωρεές τῆς θείας ἀγαθότητος. Ἡ ὀρθόδοξη πνευματικότης δὲν εἶναι φυγόκοσμος ἀτομιστικὸς νοσηρὸς μυστικι-

σμός, ἀλλὰ φωτεινὴ παρουσία καὶ ἀκτινοβολία σὲ ὀλόκληρη τὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτιστικὴ ζωὴ. Ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἀρνεῖται, ἀλλὰ καταφάσκει καὶ ἱεραρχεῖ τοὺς διαφόρους τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τρόπον σύστοιχο πρὸς τὴν ἱεραρχικὴν κλιμάκωσι τῶν ἀξιῶν, ἀποτρέποντας τὴν λεγομένη «*πολιτιστικὴ νόσο*» ἢ «*κρίσι τοῦ πολιτισμοῦ*», κατὰ τὴν ὁποία ὠρισμένοι πολιτιστικοὶ τομεῖς ἀναπτύσσονται ὑπερτροφικῶς ὡς πολιτισμικὰ καρκινωματώδη νεοπλάσματα εἰς βάρος τῶν ἄλλων τομέων (λ.χ. ἡ Τεχνικὴ ἢ ὁ Ἀθλητισμὸς εἰς βάρος τῆς Θρησκείας ἢ τῆς Τέχνης ἢ τοῦ Ἠθικοῦ βίου).

10. Ὡς ἐπιτραπητὴ ἀκόμη νὰ ὑπενθυμίσωμε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Λατρεία ἀποτελεῖ ὕμνον πρὸς τὸν ὑγιᾶ πολιτισμόν, ἐφ' ὅσον πρὸς δημιουργίαν ὅλων τῶν μορφῶν ἐκφράσεως τῶν λατρευτικῶν βιωμάτων τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν συνεργάσθησαν ἀδιακόπως ἐπὶ αἰῶνες καὶ συνεχίζουσι νὰ συνεργάζονται ὅλοι οἱ τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ, λ.χ. ἡ θεολογικὴ καὶ μεταφυσικὴ σκέψις, ἡ λυρική καὶ δραματικὴ ποίησις, ἡ μουσικὴ, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ ζωγραφικὴ, ὁ κοινωνικὸς βίος, ἡ πολιτεία, ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ ὕλικὸς καὶ τεχνικὸς πολιτισμὸς.

*

Οἱ ἀνωτέρω θεωρητικὲς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπισημάνσεις μας, οἱ ὁποῖες παρουσιάσθησαν εἰσαγωγικῶς πρὸ τῆς τελικῆς συζητήσεως τῶν συνέδρων στὸ μνημονευθέν συνέδριο, ἀφ' ἐνὸς ὑπενθυμίζουσι ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ ἀρίστη συμβολὴ στὴν καλλιέργεια τῆς πολιτιστικῆς συνειδήσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου εἶναι δυνατὸν νὰ ὀδηγήσουσι στὴ διατύπωσι μερικῶν πρακτικῶν δεοντολογικῶν αἰτημάτων. Τὰ αἰτήματα αὐτὰ θὰ ἀναφερθοῦν δειγματοληπτικῶς σὲ ἐπόμενο ἀρθρο μας, γιὰ νὰ ὑπομνησθῆ ὅτι τὸ πρωτογενὲς ποιμαντικὸ πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν ἔργο τῶν ἐφημερίων εἶναι δυνατὸν καὶ πρέπει νὰ ἀναδείξῃ παραλλήλως ἢ δευτερογενῶς τὶς ἐνορίες σὲ φυτώρια καλλιέργειας τῆς πολιτιστικῆς συνειδήσεως καὶ δημιουργίας.

Καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτρόπων

(Ἐγκύκλιος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς)
β'

γ. Τὰ ἐπὶ μέρους καθήκοντά σας

1. Πρώτιστο καθήκον σας εἶναι νὰ συν-εργάζεσθε μὲ ἀρμονία καὶ ἀγάπη μεταξὺ σας, μὲ στόχο τὴν προαγωγή τῆς ἐνορίας σας πνευματικὰ καὶ ὑλικά. Ὅπου λείπει αὐτὴ ἢ συνεργασία, ἐκεῖ βλάπτεται ἡ Ἐκκλησία, σκανδαλίζονται οἱ πιστοὶ καὶ θλίβεται ἡ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή, πού ἀναγκάζεται νὰ ἐπεμβαίνει ἐκεῖ ὅπου χρειάζεται, πρὸς ἀποκατάσταση τῆς τάξεως, τῆς ἀγάπης, τῆς εὐπρέπειας καὶ τῆς ὑπευθυνότητος.

2. Δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονήσετε ὅτι δὲν διορισθήκατε ἀπλῶς καὶ μόνον γιὰ νὰ εἰσπράττετε ἢ γιὰ νὰ καταμετράτε τὰ χρήματα. Βασικὴ ἀποστολή σας εἶναι ἡ ἐξασφάλιση τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων γιὰ τὴν καλὴ καὶ ἀποδοτικὴ λειτουργία τῆς ἐνορίας σας, ὡς κέντρου θ. λατρείας καὶ κοινωνικῆς προσφορᾶς στὸ λαό μας. Ἐπομένως, ἡ ἐνορία εἶναι κυρίως κέντρο πνευματικῆς, λατρευτικῆς, ἱεραποστολικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς καὶ προσφορᾶς. Καὶ εἶναι καὶ κέντρο διοικήσεως καὶ διδαχῆς. Πρὸς τοῦτο, ἀφοῦ παραστήσετε τοὺς ἑαυτοὺς σας ὑπόδειγμα εὐλαβείας καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του, θὰ πρέπει, ἐν συνεργασία μὲ τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή καὶ τὸν Αἰδεσιμολ. Πρόεδρό σας, νὰ μελετήσετε τρόπους γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀναβάθμιση τῆς ἐνορίας σας. Ἐὰν ἡ ἐνορία σας δὲν γίνεαι πόλος ἔλξεως ὄλων, εἰ δυνατόν, τῶν ἐνοριτῶν σας, ἀν δὲν μοιάζει πρὸς τὴν κλῶσσα πού μαζεύει γύρω της τὰ κλωσσόπουλά της, ἀν σ' αὐτὴν δὲν βρίσκει καταφύγιο κάθε

πιστός, τότε χάνει τὸν λόγο τῆς ὑπάρξεώς της καὶ μεταβάλλεται σὲ μουσειακὸ ἀντικείμενο, μονάδα ἄψυχη καὶ ἀνενέργητη.

3. Γιὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτά, μᾶς χρειάζονται οἱ ἀναγκαῖες ὑλικοτεχνικὲς προϋποθέσεις καὶ τὰ μέσα, γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῶν ὁποίων σεῖς μεριμνᾶτε. Ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἀνέγερση καὶ ἀποπεράτωση τοῦ Ναοῦ σας, θὰ προχωρήσετε, μὲ μιὰ σωστὴ ἀξιολόγηση, στὸν ἐσωτερικὸ του διάκοσμο καὶ στὸν ἐξοπλισμὸ του μὲ καθίσματα, θέρμανση κ.λπ. Ἡ φιλότιμη αὐτὴ προσπάθειά σας θὰ ἀποδώσει, ὅπως ἀπέδωσε μέχρι τώρα κάθε ἄλλη ἀνάλογη προσπάθεια πού προηγήθηκε, γιατί ὁ λαὸς μας εἶναι εὐλαβῆς, σέβεται τὴν Ἐκκλησία του καὶ συντρέχει, μὲ τὸν ὀβολό του, τὰ ἔργα τῆς ἐνορίας του. Τὸ κράτος δὲν μᾶς βοηθᾶ συστηματικὰ, παρ' ἑκτὸς ἐκτάκτων περιπτώσεων. Τὰ χρήματα τὰ ἀναζητοῦμε ἀπὸ τὸ λαό μας, πού ὅταν βλέπει ὅτι γίνονται ἔργα καὶ τὰ «λεπτά του πιάνουν τόπο», τότε δὲν διστάζει νὰ βοηθεῖ.

4. Ἐπειδὴ θὰ διαχειρισθῆτε ἱερὸ χρήμα, πού δὲν σᾶς ἀνήκει, ἐπιβάλλεται νὰ τηρήσετε μὲ σχολαστικότητα καὶ εὐταξία ὅλα τὰ ἀπαραίτητα βιβλία διαχειρίσεως πού πρέπει νὰ εἶναι σφραγισμένα ἀπὸ τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή. Ὁ Ἱ. Ναὸς εἶναι Νομικὸ Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ διαχείριση τῶν ἐσόδων του ὑπάγεται στὶς δεσμεύσεις τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ καὶ ἐλέγχεται ἀπὸ δημόσια ὄργανα τόσο τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ τοῦ Κράτους. Ἄν γιὰ κάθε δημόσια διαχείριση

ισχύει ο κανόνας «*ή γυναίκα του Καίσαρα δεν αρκεί να είναι τίμια, αλλά πρέπει και να φαίνεται ότι είναι*», στην περίπτωση αυτή ισχύει με το παραπάνω. Οικονομικές και άλλες διαχειριστικές ατασθαλίες, εκτός του ότι θα σ'αs εκθέσουν προσωπικά, όταν γνωσθούν, θα προξενήσουν βλάβη στην ψυχή σας και θα ζημιώσουν και όλη την Έκκλησία.

5. Έχετε καθήκον έχετε να περιφρουρήσετε την ακίνητη και την κινητή περιουσία του Ναού σας. Αυτό είναι έργο ιερό, διότι και η περιουσία που τυχόν έχει ο Ναός σας είναι ιερά. Την πρόσφεραν σ' αυτόν εύσεβείς άνθρωποι με δωρεές και αφιερώσεις. Την έσεβάσθησαν οι κατακτητές. Μπορεί να είναι μικρή και άσημαντη. Χρέος έχετε να την προστατεύσετε από την βουλιμία των καταπατητών, των επίβουλων και των άσεβων, που ούτε Θεόν φοβούνται, ούτε ανθρώπους εντρέπονται. "Αν για την δική σας περιουσία άγρυπνείτε μια φορά, για την περιουσία της Έκκλησίας σας όφείλετε να γρηγορείτε 100 φορές. Με το νοικοκύρεμα της περιουσίας θα αυξήσετε τους πόρους της ένορίας σας και θα της δώσετε τη δυνατότητα να έπιτελέσει και άλλο έργο, χρήσιμο για τους ένοριτες. Η δέ ευθύνη σας άπέναντι του Θεού είναι μεγάλη για κάθε θεληματική ή έξ άμελείας ζημία στην ένορία σας από πράξεις ή παραλείψεις άστοχες έπι του θέματος αυτού.

6. Η 'Ι. Αρχιεπισκοπή είναι στη διάθεσή σας για να σ'αs διευκολύνει σε κάθε δυσκολία σας και σε κάθε πρόβλημά σας. *Βασική σας άρχη πρέπει να είναι η αξιοποίηση της περιουσίας του Ναού σας.* Πολλές φορές η περιουσία αυτή μένει έγκαταλελειμμένη και δεν άποδίδει. Έχει καθιερωθή να θεωρηται «βακούφικο», δηλαδή έκκλησιαστικό, κάθε έγκαταλελειμμένο κτήμα ή σπίτι. Πρέπει να αναστρέψουμε την κακή αυτή εικόνα. Χρειαζόμαστε ανθρώπους με νεύρο, με πυγμή, με μυαλό και με πρα-

κτικές λύσεις για να δούν το πρόβλημα κατάρματα και να λάβουν σωστές αποφάσεις.

7. Μερικοί ιερείς ή και έπίτροποι, προκειμένου να κάνουν κάποιο έργο στην έκκλησία των, ιδίως άγιογραφία, ξυλόγλυπτα, κ.λπ. ή να προμηθευθούν ιερά σκευή, έπιλέγουν την εύκολη λύση να πωλήσουν ένα μέρος της ακίνητης περιουσίας του Ναού και με τα χρήματα αυτά να προχωρήσουν τα έργα αυτά. Η λύση αυτή δεν είναι ή πρέπει να είναι. Άγιογραφίες, άγορά ιερών σκευών, πολυελαίων, καθισμάτων κ.λπ., έξοπλισμού του Ναού, συνήθως γίνονται με προσφορές των πιστών. Άλλα δέ έργα, όπως έπικεράμωση στέγης, ανακατασκευή της, άνέγερση ένοριακού Κέντρου κ.λπ. γίνονται με σύσταση Έρανικών Έπιτροπών, που αναλαμβάνουν το δύσκολο έργο της συλλογής χρημάτων. Την περιουσία που έχει ο κάθε Ναός όφείλετε να την αξιοποιήσετε και όχι να την διασκορπίσετε σε έργα, καλά μέν και άγια, τα όποια όμως μπορεί να γίνουν και με άλλους τρόπους, που σ'αs υπέδειξα πιο πάνω.

8. "Αν παρά ταύτα, μέσα στα πλαίσια της αξιοποίησεως ενός ακινήτου του Ναού σας κρίνετε ότι έπιβάλλεται ως καλύτερη λύση ή πώλησή του, τούτο θα πρέπει άπαιτητως να συνδυάζεται με την άμηση έπένδυση των χρημάτων από την πώληση σε άλλο ακίνητο προσοδοφόρο, ώστε τελικά να μη μένει ο ναός σας τελείως πενιχρός από πάγια έσοδα.

9. Η άπόκρυψη έσόδων του 'Ι. Ναού σας, με σκοπό την άποφυγή καταβολής των νομίμων υποχρεώσεών σας, και η τήρηση άνεπιστήμου ταμείου αυθαίρετου είναι πράξη παράνομη και δημιουργεί άταξία στη διαχείριση. Έπειδή δέ η ευθύνη για την διαχείριση δεν βαρύνει μόνο τον ταμία, αλλά είναι συνολική, καλόν είναι να γνωρίζετε ότι είσθε όλοι συνυπεύθυνοι και όφείλετε «εις όλόκληρον» κάθε ποσόν που θα σ'αs καταλογισθή σε περίπτωση καταγγε-

λίας και έλέγχου που θα διενεργηθῆ. Γι' αυτό φροντίσατε να τηροῦνται οἱ νόμοι, ὥστε να μὴ παραστῆ ποτέ ἀνάγκη να κληθῆτε να δώσετε λόγον για πράξεις ἢ παραλείψεις σας περὶ τὴν διαχείριση.

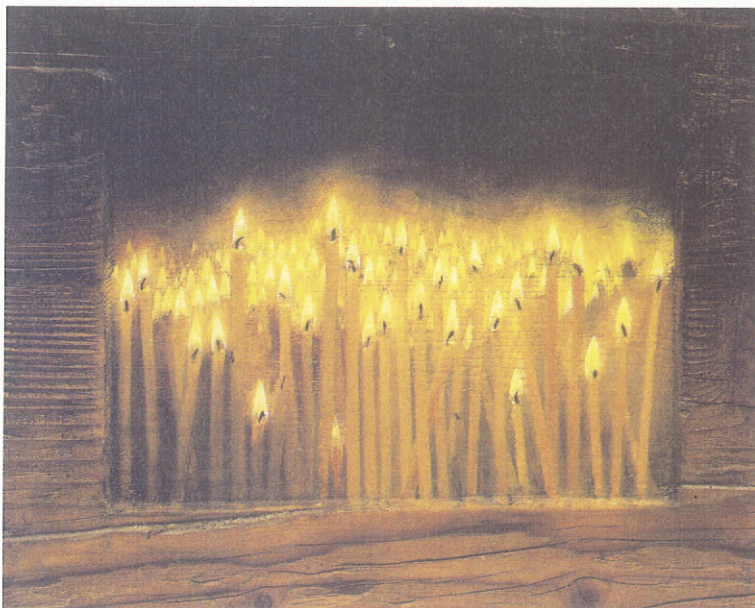
10. Ἡ ἀποσφράγιση τῶν κυτίων καὶ ἡ καταμέτρηση τῶν χρημάτων τοῦ παγκαρίου πρέπει να γίνεται συχνά, τοῦλάχιστον ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, καὶ τοῦτο ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος διαρρήξεων καὶ κλοπῆς τῶν χρημάτων ἔχει γίνει τελευταία πολὺ αἰσθητός. *Ἡ ὅλη διαδικασία τοῦ ἀνοίγματος καὶ τῆς καταμέτρησης πρέπει να γίνεται ἐπὶ παρουσία ὄλων καὶ ὄχι μόνον τοῦ ταμῖα, καὶ πάντως ἐν γνώσει ὄλων. Τὰ κυτία πρέπει να ἔχουν ἀνά 3 κλειδιά, ὥστε να μὴ μπορεῖ ἓνας μόνος του να ἀνοίξει τὰ κυτία, οὔτε κἀν 2.* Δὲν εἶναι θέμα ἐμπιστοσύνης, εἶναι θέμα τάξεως καὶ ἐντυπώσεως. Ἄρκετοί, στὸ παρελθόν, μετενόησαν πικρὰ διότι δὲν ἐτήρησαν τὴν ὁδηγία αὐτή.

11. Μετὰ ἀπὸ κάθε καταμέτρηση συντάσσεται Πρακτικὸ καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ ὄλους τοὺς Ἐπιτρόπους καὶ τὸν Πρόεδρο. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ για τὸ προῖον περιφορᾶς Δίσκου κατόπιν ἐντολῆς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς για ὀρισμένο σκοπὸ. Τὸ περιεχόμενο τοῦ τακτικοῦ δίσκου που περιφέρεται κάθε Κυριακὴ τὸ ρίπτετε ἐντὸς τοῦ κυτίου καὶ τὸ καταμετράτε με τὸ ἀνοιγμά του. Ἡ ρίψη αὐτὴ καλὸν εἶναι να μὴ γίνεται διαρκούσης τῆς Θ. Λειτουργίας, ἀλλὰ εἰς τὸ τέ-

λος, ὥστε ὁ θόρυβος τῶν κερμάτων να μὴ ἐνοχλεῖ κανένα, οὔτε να σκανδαλίζει.

12. Ὁ τακτικὸς δίσκος ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, περιφέρεται τὶς Κυριακὲς εἰς τὸ «Ἐξαιρέτως...» ἀπὸ πρόσωπα ἔγκυρα. Προκειμένου τὰ ριπτόμενα κέρματα να μὴ ἐνοχλοῦν, πρέπει ἐσωτερικὰ ὁ δίσκος να εἶναι ἐπενδεδυμένος με τσόχα. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ «Πάτερ ἡμῶν...» σταματᾶ ἐπ' ὀλίγον ἡ περιφορὰ καὶ συνεχίζεται εὐθὺς ἀμέσως.

13. Ἡ εὐταξία ἐντὸς τοῦ Ναοῦ εἶναι βασικὸ καθῆκον τῶν Ἐπιτρόπων. Στὸ σημεῖο

Κεριά, λάδι σὲ ξύλο, Ἔργο Χ. Μποκόρου

αὐτὸ πρέπει να γνωρίζετε ὅτι ἡ τάξη μέσα στὴν ἐκκλησία δὲν ἐπιβάλλεται με φωνές καὶ θυμούς, ἀλλὰ με εὐπρέπεια καὶ σεμνότητα καθὼς καὶ με ὕφος μελίχιο καὶ ἤπιο, που δείχνει καὶ αὐτὸ εὐλάβεια καὶ σεβασμὸ πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου.

δ. Σύνθεση καὶ ἀρμοδιότητες Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου

1. Τὸ Ἐκκλ. Συμβούλιο ἔχει Πρόεδρο τὸν Αἰδεσιμολ. Ἐφημέριο καὶ ἐπὶ περισσοτέρων τοῦ ἐνὸς ἐφημερίων, ἐκεῖνον που ὀρίζει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Κατὰ τὴν πρώτη, μετὰ τὸν διορισμὸ τῶν λαϊκῶν μελῶν συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου σας, θα ἐκλεξετε μεταξύ σας τὸν Ἀντιπρόεδρο, τὸν Ταμῖα καὶ τὸν Γραμματέα. Ὁ καθένας ἔχει τὰ ἰδιαίτερα καθήκοντά του. Ὁ Ἀντιπρόεδρος ἀναπληρώνει τὸν Πρόεδρο κωλυόμενο, ἀλλὰ με τὴν ἐπιφύλαξη τῶν ὄσων ἐγράφησαν πιὸ πάνω

στην ένότητα (β§3). Ὁ Ταμίας τηρεῖ τὰ λογιστικά καὶ τὰ ἄλλα βιβλία διαχειρίσεως. Ἐνεργεῖ τὶς εἰσπράξεις μὲ διπλότυπες ἀποδείξεις καὶ γιὰ κάθε πληρωμὴ πρέπει νὰ ἔχει τὴν ἐντολὴ τοῦ Προέδρου. Ὅλες οἱ πληρωμὲς πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ προβλέπωνται ἀπὸ τὸν Προϋπολογισμό πού ὑποβάλλεται στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ ἐγκρίνεται ἢ διαμορφώνεται κάθε χρόνο. Δὲν ἐπιτρέπονται ὑπερβάσεις. Ἐὰν γίνουν, πρέπει νὰ ἐγκριθοῦν γιὰ νὰ νομιμοποιηθοῦν. Ὁ Ταμίας θὰ πρέπει εὐθὺς νὰ παραλάβει τὴ διαχείριση καὶ τὸ ταμεῖο ἀπὸ τὸν προηγούμενο ταμίας μὲ πρωτόκολλο, εἰς τριπλοῦν. Ἐνα μένει στὸ Ἀρχεῖο τοῦ ναοῦ καὶ ἀνὰ ἐν κρατοῦν ὁ παλαιὸς καὶ ὁ νέος Ταμίας. Καὶ ὁ Ἀπολογισμὸς ὑποβάλλεται στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ πρὸς ἐγκρισιν μαζὶ μὲ ὅλα τὰ παραστατικά στοιχεῖα πού δικαιολογοῦν τὶς δαπάνες. Ὁ Αἰδεσιμολ. Πρόεδρος καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου δικαιοῦνται νὰ ἐνημερώνονται ὅποτε θέλουν γιὰ τὴν πορεία τῶν οικονομικῶν τοῦ Ναοῦ. Τὸ ταμεῖο δὲν εἶναι τιμάριο τοῦ ταμίας. *Μερικὲς φορές οἱ ταμίες κάνουν κατάχρηση τῆς θέσεώς των καὶ διαχειρίζονται αὐτοὶ μόνοι τὰ χρήματα τῆς Ἐκκλησίας ἀπαξιῶντες νὰ ἐνημερώνουν τοὺς ἄλλους καὶ νὰ λαμβάνουν ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Πρόεδρο. Αὐτὸ συνιστᾷ παράβαση καὶ τιμωρεῖται. Ἡ διοίκηση καὶ διαχείριση εἶναι συλλογική. Σὲ περίπτωσι ἀνωμαλίας ὅλοι θὰ κληθῆτε νὰ δώσετε λόγο καὶ ὅλοι μαζὶ θὰ ὑποστῆτε τὶς συνέπειες. Γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι δικαιούσθε νὰ λαμβάνετε γνῶσιν τῶν πάντων. Ὁ Γραμματέας τηρεῖ τὰ βιβλία τῆς Γραμματείας.*

2. Τὸ Ἐκκλ. Συμβούλιο ἐπιλαμβάνεται κάθε ὑποθέσεως πού ἀφορᾷ στὸν Ἱ. Ναὸ, ἤτοι, στὴ διοίκηση, διαχείριση, ἀξιοποίηση τῆς περιουσίας του, στὴν ἀνέγερση, στὸν ἐξωραϊσμό, στὸν ἐξοπλισμό, στὴ διακόσμηση κ.λπ. *Καμμία ἀπόφαση τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου δὲν ἐκτελεῖται, ἂν δὲν ὑπο-*

βληθῆ προηγουμένως στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ δὲν ἐγκριθῆ. Δαπάνες πού γίνονται χωρὶς τέτοια ἐγκριση δὲν εἶναι σύννομες καὶ δὲν καλύπτονται σὲ πιθανὸ ἔλεγχο.

3. Πολὺ περισσότερο δὲν καλύπτονται δαπάνες πού ἔγιναν χωρὶς καὶν ἀπόφαση τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου, μὲ ἀπλῆ πρωτοβουλία ἐνὸς ἢ δύο Ἐπιτρόπων πού ἀγνόησαν τοὺς ἄλλους. Τέτοιες δαπάνες καταλογίζονται τελικὰ σὲ βάρος ἐκείνων πού τὶς διέταξαν. Ὁ Ναὸς εἶναι Νομικὸ Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου καὶ αὐτὸ σημαίνει πὼς ἐφαρμόζονται γιὰ τὴ διαχείριση οἱ διατάξεις τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ μὲ ὅλες τὶς αὐστηρὲς συνέπειες, ὅπως εἶπαμε.

4. Ἡ ἐκμίσθωση καὶ ἡ πώληση ἀκινήτων τοῦ Ναοῦ γίνονται πάντοτε μὲ δημοπρασία, ὕστερα ἀπὸ ἐγκριση τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς. Δημοπρασία ἐπίσης γίνεται καὶ γιὰ κάθε ἄλλο ἔργο τοῦ Ναοῦ, ὅπως κτίσιμο, ἐπισκευή, ἀνακαίνιση, ἀγορὰ κ.λπ. Οἱ πρὸς τὸν Ναὸν δωρεές, ἐὰν μὲν πρόκειται γιὰ εἶδη διακόσμησης καὶ ἐξοπλισμοῦ του, ἐγκρίνονται ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, ἐὰν δὲ πρόκειται γιὰ ἀκίνητα, ἐγκρίνονται ἀπὸ τὸ Μητροπολιτικὸ Συμβούλιο.

5. Διορισμὸς, ἀπόλυση καὶ τιμωρία ἱεροψαλτῶν καὶ νεωκόρων εἶναι ἄκυρα χωρὶς τὴν ἐγκριση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Τὸ Ἐκκλ. Συμβούλιο ἐποπτεύει τὴν ἐκ μέρους των καλὴ ἄσκηση τῶν καθηκόντων των καὶ, ἂν ὑπάρχει σοβαρὸς λόγος, προτείνει στὸν Ἀρχιεπίσκοπο, μὲ πράξη του, τὴ λήψη μέτρων.

6. Ὁ Ἱ. Ναὸς ἔχει, ὅπως εἶπαμε καὶ πῶς πάνω, ὀρισμένες οικονομικὲς ὑποχρεώσεις πού ἐξοφλοῦνται ἀνὰ τριμηνία. Οἱ ὑποχρεώσεις αὐτὲς εἶναι:

- Ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου 35%,
- Ὑπὲρ τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Οἴκου 9%,
- Ὑπὲρ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας 3%,
- Ὑπὲρ τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. 7%,
- Ὑπὲρ τῆς Ἱ. Συνόδου 0,5%,

- Ὑπὲρ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας 1%,
ΣΥΝΟΛΟΝ 55,5%.

Οἱ ὑποχρεώσεις αὐτὲς προβλέπονται ἀπὸ τὸν νόμο καὶ εἶναι ὑποχρεωτικές.

7. Τὰ χρηματικὰ διαθέσιμα τοῦ Ἱ. Ναοῦ εἶναι κατατεθειμένα ἐντόκως σὲ Τράπεζα, ἐπ' ὄνοματι τοῦ Ἱ. Ναοῦ (ὄχι προσώπων). Τὸ ὕψος τοῦ ἐπιτοκίου εἶναι διαπραγματεύσιμο καὶ πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται τὸ ὑψηλότερο. Ὁ ταμίας δικαιούται νὰ κρατᾶ ἓνα μικρὸ ποσὸν χρημάτων γιὰ τὶς τρέχουσες ἀνάγκες.

ε. Λοιπὰ καθήκοντα

1. Πρέπει νὰ σᾶς διακατέχει ἡ μέριμνα γιὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐσόδων τοῦ Ἱ. Ναοῦ. Αὔξησιν τῶν ἐσόδων σημαίνει αὔξησιν τῶν δυνατοτήτων προσφορᾶς τῆς ἐνορίας πρὸς τὸ λαὸν μας, τὴν νεολαία μας, τὴν κοινωνία μας.

2. Ἡ διαφύλαξις τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ κειμηλίων ἐπίσης. Σὲ πολλοὺς Ναοὺς μας ὑπάρχουν ἰ. εἰκόνες μεγάλης ἀρχαιολογικῆς ἀξίας. Πρέπει νὰ φυλάσσονται σὲ ἀσφαλὲς μέρος. Ἐπίσης, νὰ καταγραφοῦν σὲ εἰδικὰ πρωτόκολλα εἰς τριπλοῦν. Ἐνα στέλλεται στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή, ἓνα στὴν Ἐφορεία Βυζ. Ἀρχαιοτήτων καὶ ἓνα παραμένει στὸν Ναό.

3. Ἐνίοτε σᾶς ζητεῖται ἀπὸ τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή μιὰ ἔκτακτη εἰσφορά γιὰ ὀρισμένον σκοπὸν, π.χ. γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν

δαπανῶν διοργανώσεως κάποιας ἐκδηλώσεως. Παρακαλῶ νὰ μὴ δυσανασχετεῖτε. Ὅλοι ὠφελούμεθα ἀπὸ τὴν προβολὴ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

4. Στὸν Προϋπολογισμό τοῦ Ἱ. Ναοῦ σας περιλαμβάνονται καὶ ὀρισμένες ἐφ' ἄπαξ εἰσφορὲς ποὺ προορίζονται γιὰ τὴν ἐνίσχυση ὀρισμένων δραστηριοτήτων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς στὸν κοινωνικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ

τομέα. Τέτοιες δραστηριότητες εἶναι, μεταξύ πολλῶν ἄλλων, καὶ α. Τὸ μηνιαῖο περιοδικὸν μας ΤΟΛΜΗ καὶ β. Οἱ ὑπὸ λειτουργία Κατασκηνώσεις μας. Καὶ οἱ δύο αὐτὲς δραστηριότητες εἶναι σημαντικὲς καὶ ἀποβλέπουν στὴν προβολὴ τοῦ ἔργου ὅλης τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ γι' αὐτὸ ὀφείλετε νὰ τὶς συντρέξετε καὶ οἰκονομικὰ καὶ ἠθικὰ. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ βροῦμε καὶ στὸ πρόσωπό σας κατανόησιν καὶ συμπαραστάσιν.

5. Οἱ Ἑρανικὲς Ἐπιτροπὲς ἢ οἱ Σύλλογοι Ἀνεγέρσεως κ.λπ. ποὺ ὑπάρχουν σὲ πλείστους Ἱ. Ναοὺς ἀποσκοποῦν στὴ συλλογὴ χρημάτων γιὰ συγκεκριμένα ἔργα ἢ ἔργο. Τὴν διάθεσιν ὅμως τῶν χρημάτων ἀποφασίζει τὸ Ἐκκλ. Συμβούλιον. Δὲν ἐπιτρέπεται ὑποκατάστασις τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου στὶς ἀρμοδιότητές του αὐτὲς ἀπὸ τὴν Ἑρανικὴ Ἐπιτροπὴ ἢ τὸν Σύλλογον Ἀνεγέρσεως.

6. Εὐνόητον εἶναι ὅτι ἐφεξῆς δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ ἀνεκτὴ καμμία παραβίασις

της, οὔτε τυχόν δικαιολογίες ὅτι δὲν ἐγνωρίζατε τὸ περιεχόμενό της. Θὰ εὔρεθῶ εἰς πολὺ δυσάρεστη θέση νὰ τιμωρήσω τὸν ἢ τοὺς παραβάτες της. Λέγω τοῦτο, διότι διαπιστοῦται ὅτι ἀτυχῶς σὲ πολλοὺς Ναοὺς τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία τάξις τηρεῖται, ἐνῶ σὲ ἄλλοις παραβιάζονται καταφῶρος στοιχειώδεις κανόνες περὶ τὴν διαχείριση. Τέτοια κρούσματα δὲν πρέπει νὰ ἐπαναληφθοῦν. Ἡ παροῦσα Ἐγκύκλιος ἀποβλέπει στὸ νὰ σᾶς ἐνημερώσει μὲ ὑπεύθυνο τρόπο, διὰ νὰ μὴν ἔχετε ἄγνοια.

Ἄγαπητοί μου συνεργάτες,

Σᾶς ἔγραψα ἐκτενῶς γιὰ νὰ σᾶς ἐνημερώσω ἐπαρκῶς, ὥστε νὰ γνωρίζετε πῶς πρέπει νὰ προσφέρετε τὶς ὑπηρεσίες σας στὴν Ἐκκλησία. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει ὅτι κανένας ἐργαζόμενος δὲν ἀμείβεται καὶ κανένας ἀγωνιζόμενος δὲν στεφανώνεται «*ἀν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ*». Κατὰ συνέπειαν ἐπιβάλλεται ὅλα νὰ γίνωνται μέσα στὴν Ἐκκλησία μὲ τάξιν καὶ «*εὐσχημόνως*» γιὰ νὰ ἔχουν τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Ἐπιθυμῶ καὶ πάλιν νὰ ὑπογραμμίσω καὶ νὰ παρακαλέσω ὅλους σας νὰ θεωρήτε τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν σὰν Μητέρα σας καὶ ὄχι σὰν μητριά σας, οὔτε νὰ προσπαθῆτε νὰ φυλάγεσθε ἀπὸ αὐτὴν ὡσὰν νὰ εἶναι ἐχθρά σας, γιὰτὶ θὰ ἀντιληφθῆτε πολὺ σύντομα ὅτι ἡ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ εἶναι ἡ προστασία σας καὶ ἡ καταφυγή σας. Αὐτὴ θὰ ἐπιληφθῆ τῶν προβλημάτων τῆς ἐνορίας σας γιὰ νὰ δώσει λύση. Αὐτὴ θὰ σᾶς ὑποδείξει τρόπους νὰ ἀντιμετωπίσετε σωστὰ μιὰ δυσκολία σας. Αὐτὴ θὰ σᾶς προστατεύσει ἀπὸ ποικίλες ἐπιβουλές μὲ τὸ κῦρος πού διαθέτει. Αὐτὴ θὰ σᾶς ἐμπνεύσει προσανατολισμοὺς καὶ θὰ σᾶς καθοδηγήσει σωστά.

Πρέπει νὰ μὴ σᾶς διαφεύγει ποτέ ἀπὸ τὸν νοῦν ἡ μεγάλη ἀλήθεια ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐνιαία. Τὸ ὅτι εἴσθε Ἐπίτροποι μιᾶς συγκεκριμένης ἐνορίας καὶ ἔχετε ταχθῆ νὰ

ἐνδιαφέρεσθε γιὰ τὴν παντοειδῆ προαγωγή της, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δικαιούσθε νὰ ἀδιαφορεῖτε γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τοῦ τόπου μας, τῆς ὁποίας συνισταμένη εἶναι ἡ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπή. Ἡ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ συντονίζει τὶς προσπάθειες ὅλων καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἔχει τὰ μέσα γιὰ νὰ ἀσκεῖ τὸ εὐεργετικὸ της ἔργο. Ἡ ἐμβέλεια τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς εἶναι μεγάλη καὶ καλύπτει καὶ σᾶς. Καθημερινὰ δίνει τὴ μαρτυρία της μέσα στὴν κοινωνία, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, χάρις καὶ στὴν οἰκονομικὴ κάλυψη πού τῆς προσφέρουν οἱ ἐνορίες. Βοηθήστε μας, λοιπόν, νὰ συνεχίσουμε τὴν προσπάθειά μας, πού ἂν σταματήσῃ ἢ ἔστω περιορισθῇ, τοῦτο θὰ ἔχει ἐπιβλαβεῖς γιὰ ὅλες τὶς ἐνορίες ἐπιπτώσεις. Ὅταν ἡ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ εἶναι καλὰ ὀργανωμένη, ὅταν μάχεται, ὅταν δραστηριοποιεῖται, ὅταν συντονίζει, ὅταν κινεῖται, ὅταν ζῆ καὶ ἀγωνίζεται, τότε ὅλες οἱ ἐνορίες ἐπωφελοῦνται καὶ ὅλη ἡ Ἐκκλησία προβάλλεται.

Σᾶς εὐχομαι νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία καὶ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἐπιτελέσετε εὐσυνείδητα τὸ ἔργο σας. Ὁ Κύριος, πού σᾶς καλεῖ νὰ Τὸν διακονήσετε, ἄς σᾶς ἐνισχύει καὶ στηρίζει στὴν ἱερὰ διακονία σας καὶ ἄς σᾶς χαρίζει τὴν ἀγαθὴ μαρτυρία τῆς συνειδήσεώς σας ὅτι ἄψογα τὴν ἐπιτελεῖτε. Μὴ λησμονήσετε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὅτι ἐκλήθητε νὰ ἐπιτελέσετε ἔργο ἱερὸ καὶ γι' αὐτὸ νὰ γνωρίζετε ὅτι κάθε τι πού προσφέρετε στὴν Ἐκκλησία θὰ σᾶς τὸ ἀνταποδώσει ὁ Θεὸς σὲ βαθμὸ ἑκατονταπλασίονα, ἐφ' ὅσον τὸ προσφέρετε μὲ τὴν καρδιά σας, κάθε δὲ τυχόν ἀμέλειά σας θὰ ἔχει βαρεῖες συνέπειες γιὰ τὴν ψυχὴ σας.

Μὲ πατρικὲς εὐχὲς καὶ τιμῆ

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
† Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Σ Ε Λ Ι Δ Ε Σ Π Ο Ι Μ Α Ν Τ Ι Κ Η Σ Ε Π Ι Γ Ν Ω Σ Ε Ω Σ

Προβληματισμοί για τὰ αὐτονόητα

Τοῦ Πρωτοπρεσβ. Βασιλείου Θερμοῦ

Ενας ἀπὸ τοὺς βασικώτερους λόγους τῆς ἐκκλησιαστικῆς συγχύσεως καὶ ταλαιπωρίας, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἔγκειται στὴν ἔλλειψη βαθύτερης ὁμοφωνίας ἡμῶν τῶν κληρικῶν γιὰ τὸ ποιά εἶναι ἡ ἀποστολή μας, γιὰ ποιοῦ λόγῳ χειροτονηθήκαμε. Ἡ κατάσταση

θυμίζει τὴν διαπίστωση τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «Δέν ζητοῦν ἱερεῖς ἀλλὰ ρήτορες, οὔτε οἰκονόμους ψυχῶν ἀλλὰ φύλακες χρημάτων, οὔτε καθαρὸς λειτουργοὺς ἀλλὰ ἰσχυροὺς προστάτες. Θὰ τοὺς δικαιολογήσω κάπως: ἔτσι τοὺς ἔχουμε ἐκπαιδεύσει ἐμεῖς οἱ ὁποῖοι γινόμαστε σὲ ὅλους τὰ πάντα, δέν ξέρω γιὰ ποιοῦ λόγῳ, γιὰ νὰ τοὺς σώσουμε ὅλους ἢ γιὰ νὰ τοὺς καταστρέψουμε».¹

Κάνει ἐντύπωση πῶς τόσο νωρὶς τέθηκε τὸ

θέμα τῆς ἱερατικῆς ταυτότητος. Ἐνας ἅγιος ποὺ δεινοπάθησε ἀπὸ κληρικούς ἀναρωτιέται ἂν ἐτοιμάζουμε πραγματικούς λειτουργοὺς καὶ ποιμένες, ἢ μᾶλλον ταμίες, ρήτορες, πολιτικούς. Σήμερα θὰ προσθέταμε: διοικητές, μηχανικούς, διακοσμητές, τραγουδιστές κ.ἄ.

Κάποιοι αἰσθανόμαστε πῶς ἱερωθήκαμε προκειμένου νὰ μπορούμε νόμιμα νὰ ἐπιδείξουμε τὶς φωνητικὲς μας ἰκανότητες ἢ τὸ ἐπιβλητικὸ μας παράστημα. Κι ἔρχονται λατρευτικὲς στιγμὲς ποὺ ἀναρωτιέται κανεὶς: Γιὰ ποιούς τὰ τελεῖ αὐτὰ ὁ παππούλης; Τί ἀκριβῶς νόημα ἔχουν τὰ ψαλλόμενα, ὅταν ὁ τρόπος ποὺ λέγονται φανερώνει βαθειὰ ἀποξένωση λειτουργοῦ καὶ ἐκκλησιάσματος;

Ἄλλοι ἀπὸ μᾶς εἰσήλθαμε στὸν κλῆρον ἀπλῶς «γιὰ νὰ χτυπᾶ ἢ καμπάνα», κατὰ τὴν προσφιλεῖ ἐκφραση πολλῶν ἐπισκόπων. Δηλαδή γιὰ νὰ σταματήσουν νὰ τοὺς ἐνοχλοῦν οἱ ἐνορίτες. Πρόκειται γιὰ τὶς περιπτώσεις ὅπου ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε μία σιωπηρὴ συμφωνία τοῦ τύπου «δέν εἶναι καὶ τὸ πιὸ κατάλληλο πρόσωπο, ἀλλὰ χρειαζόμαστε κάποιον ποὺ νὰ τελῇ τὶς ἱεροπραξίες». Πολὺ σύντομα αὐτὸς μετατρέπεται σὲ χειρῶνακτα τῆς Χάριτος, ποὺ σὲ πολὺ λίγα θυμίζει πλέον τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Εὐνόητο εἶναι ὅτι μὲ κάθε τέτοια παραφθορὰ τὸ διδακτικὸ καὶ τὸ ποιμαντικὸ λειτουργήμα ἐξ ἀρχῆς τίθενται στὸ περιθώριο. Ἔτσι γεννήθηκε ἡ νοοτροπία ὅτι δῆθεν ἡ λατρεία δέν εἶναι ποιμαντικὴ καὶ διδαχὴ. Ἄλλ' αὐτὸ δέν εἶναι ἀληθές. Κάθε λατρευτικὴ πράξη ἀποτελεῖ ποιμαντικὴ καὶ διδακτικὴ ἐνέργεια, ἀναλόγως τοῦ ἤθους καὶ τῆς προσοχῆς μὲ τὰ ὁποῖα τελεῖται. Ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς καταδύσεως τοῦ βρέφους στὸ νερὸ τῆς κο-

λυμβήθρας (μήπως είναι καιρός ν' αναρωτηθούμε αν ή πρόχειρη και έλλιπής κατάδυση εϋθύνεται για πλήθος προβλημάτων μετέπειτα στη ζωή;) μέχρι τόν τρόπο πού έκφέρουμε εϋχές και αίτησεις, κυριολεκτικά ποιμαίνουμε. Μία βεβιασμένη και άγχώδης έκφορα τού ιερατικού λόγου μεταφέρει στους πιστούς τò μήνυμα ότι δέν πρόκειται για κάτι σοβαρό. Μία θεατρική διατύπωση, αντίθετα, τούς κρύβει τò δρόμο για τή συνάντησή τους με τήν μεταμορφωτική δυναμική τού λειτουργικού λόγου.

Ένα καλό θυμίαμα άσκει ποιμαντική, ένα κακό θυμίαμα λυμάνεται τήν ποιμαντική πού άλλες στιγμές άσκούμε. Μια κακή μικροφωνική έγκατάσταση παρεμβάλλεται ως έμπόδιο ανάμεσα στον λόγο τού Χριστού και στον πιστό. Ένα μάτι πάνω από τήν Ήραία Πύλη, έτσι αντιαισθητικά τρομακτικό πού είναι, άκυρώνει όμορφα κηρύγματά μας περιάγάπης. Δέν υπάρχουν ουδέτερες καταστάσεις και ουδέτερη λατρεία. *Μέ ό,τι και νά κάνουμε ποιμαίνουμε και διδάσκουμε. Η ποιμαντική δέν είναι ένέργεια, είναι στάση.*

Ό Άγγελος έπισκέφθηκε τόν πνευματικό τής ένορίας του για νά έξομολογηθί. Είναι 14 έτων και κάπως ντροπαλός. Έτσι λοιπόν καθυστέρησε. Κάποια στιγμή άκουσε τή μοιραία φράση πού τόν κράτησε για χρόνια μακριά από τήν Έκκλησία: «Έλα, παιδί μου, γιατί έχουμε και δουλειές».

Έδω δέν πρόκειται για μία άπλη άστοχία ή άδεξιότητα. Η μικρή αυτή φράση, άκόμη και αν λέχθηκε με ήπιο τρόπο, ύποκρύπτει τή σύγχυση πού κατοικοεδρεύει στο νοϋ πλήθους κληρικῶν: Ποιές είναι οί πραγματικές μας δουλειές; Ποιές άλλες μπορεί νά είναι έκτός από τούς έμφυχους ναούς τού Χριστού;

Χαμένοι μέσα στα διοικητικά και οικονομικά, στις οικοδομικές έργασίες, άκόμη και σε έργα φιλανθρωπίας, λησμονούμε ότι τò πρώτιστο έργο τής Έκκλησίας είναι ό άνθρωπος. Δέν θα είναι ύπερβολή αν ισχυρισθούμε ότι ζούμε στην έποχή τῶν συγκεκριμένων μέ-

σων και τῶν συγκεχυμένων σκοπῶν. Οί ναοί μας γίνονται όλο και μεγαλύτεροι, όλο και όμορφότεροι, για νά στεγάσουν όμως Χριστιανούς χωρίς μετάνοια, χωρίς έλπίδα, χωρίς χαρά. Ποιό τò όφελος τῶν πολυτελῶν άρτοφορίων και τῶν βαρέων συνθρόνων, όταν οί πιστοί μας ταλαντεύονται μεταξύ ρουτίνας και θρησκοληψίας από τή μία, φανατισμοϋ και μισανθρωπίας από τήν άλλη;

Μερικοί θα άντείνουν: μά δέν κηρύττουμε όλοι ούτε έξομολογοϋμε όλοι. Φυσικά, αλλά τò τριπλό άξίωμα τού Χριστού δέν μερίζεται. Μόνο όταν συνειδητοποιήσουμε ότι άσκούμε ποιμαντική και διδαχή με όποιαδήποτε δραστηριότητά μας, μόνο τότε ύπάρχει έλπίδα ή προσωπικότητά μας νά έναρμονισθί με τήν ιερατική μας διακονία, ώστε ή τελευταία νά μὴν παρουσιάξη άντιφάσεις.

Σε πολλές πτυχές τής έκκλησιαστικῆς μας ζωῆς κάποιες δραστηριότητες (συμπεριλαμβανομένης και τής λατρείας) έχουν μεταβληθί σε αϋτοσκοπούς, λησμονώντας έτσι τόν άληθινό τους παραλήπτη: τόν πιστό. Πολλοί κληρικοί μας και έκκλησιαστικοί σύμβουλοι είναι προθυμότατοι νά ξεδέψουν για έργα οικοδομικά πού θα παραμείνουν, διασώζοντας έτσι τήν δική τους μνήμη στους αιώνες, όχι όμως για έργα κάτηχίσεως πού θα οικοδομήσουν ψυχές. Αϋτά δέν φαίνονται ούτε γράφονται πουθενά. Οί Πατέρες μας, όμως, δια τού Άγίου Μαξίμου μᾶς ύπενθυμίζουν: «Ό άνθρωπος είναι Έκκλησία μυστική».² Γι' αϋτόν έπιτελούνται τὰ νῦν, γι' αϋτόν ύπάρχουν τὰ έσχατα. Γι' αϋτόν άποφάσισε ό Χριστός ν' άφήση ιερείς.

Γι' αϋτόν τόν άνθρωπο και μόνο άξίζει νά παραμείνη κρυφή και άγνωστη ή διακονία μας, με τήν έλπίδα ότι θα γραφί «έν τοῖς ούρανοῖς» (Λουκ. 10, 20).

1. Όμιλία μβ', 25, ΕΠΕ 2, 287.

2. Μυσταγωγία, δ', έκδ. Άποστολικῆς Διακονίας, σ. 129.

«Θεοτόκε· ἀπαρχὴ ἀληθῶς τῶν τιμιωτάτων»

«... Ἄλλὰ πῶς ἂν τις ἢ τισι καὶ λογισμοῖς καὶ λόγοις χρησάμενος καὶ βραχέα τινὰ τὴν σὴν ἀνυμνήση δέσποινα χάριν;

α'. Σὺ τὸν τῆς φθορᾶς τοῦ γένους ἡμῶν ῥοῦν ἀκρατῶς φερόμενου ἄνωθεν, ἔστησας ὑπὲρ τὴν τυπικὴν κιβωτόν, τὸ Ἰορδάνου πάλαι διακόψασαν ρεῦμα.

β'. Διὰ σοῦ τὸ πικρὸν τῆς ἀσεβείας διαίρεθ' ἐν πέλαγος, τὸν μὲν νέον Ἰσραὴλ ἀβρόχῳ ποδὶ πρὸς τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν νεφέλῃ καὶ πυρὸς στύλῳ παρέπεμψε, τὸν δὲ νοητὸν φαραῶ σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν Αἰγυπτίοις ἐν ἑαυτῷ δεξάμενον κατεπόνησε.

γ'. Σὺ τὸ τῆς ζωῆς μάννα, Χριστόν, καὶ τὸ ἐκ πλευρᾶς αὐτοῦ γλυκὺ πόμα, κατὰ τὴν ἀκρότομον ἐκείνην πέτραν ἐν τῇ τῆς ἀμαρτίας ἐρήμῳ, τὸν σὸν λαὸν ποτίσασά τε καὶ θρέψασα, τοῦ θανάτου τῆς ἀμαρτίας ἐξήρπασας.

δ'. Σὺ τὸν τῆς ἀρχαίας ἔχθρας ἀδιάβατον φραγμὸν διακόψασα καὶ τὸ μεσότοιχον καταστρέψασα, εἰρήνην ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς κατεσκεύασας.

ε'. Σὺ τὸν Θεὸν ὄλον καὶ ἄνθρωπον ὄλον ἐπὶ γῆς ὑπὲρ φύσιν γεννήσασα, τὸν ἄνθρωπον ὄλον ὑπερφυῶς θεωθέντα εἰς οὐρανὸν αὐθις ἀνήγαγες.

ς'. Σὺ τὴν προγονικὴν ἡμῶν κατάραν ὑπερόριον ἡμῶν ἐκβαλοῦσα, τὴν εὐλογίαν εὐκλεῶς ἀντεισήξας, “εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν” ἄνωθεν ὑπὲρ πάντων ἀκούσασα.

ζ'. Σὺ τῆς παρακοῆς ἡμῶν καὶ τῆς κατα-

δίκης τὸ γραμματεῖον, λόγῃ τοῦ σοῦ υἱοῦ καὶ Θεοῦ διαρρήξασα, τοῖς αἵμασιν ἐκείνου βσιλικῶς ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν ὑπέγραψας.

η'. Τοῦ κηρύγματος σὺ τῶν ἀποστόλων ἀφορμὴ κεχηρμάτικας.

θ'. Τῶν μαρτυρικῶν ἀγώνων ὑπόθεσις.

ι'. Γυναῖκες ὑπερφυῶς διὰ σοῦ κατὰ τοῦ πρώτου τῶν γυναικῶν τυράννου περιφανῆ τὴν νίκην καὶ τὸ τροπαιὸν ἔστησαν.

ια'. “Ἠγάπησάν σε νεάνιδες”, ὁσίων δηλαδὴ ψυχῶν καὶ δικαίων, παρθένων τε καὶ καθαρῶν καὶ πρὸς ἀρετὴν πᾶσαν ἀκμάζουσαι. “Εἴλκυσάν σε ὀπίσω σου”, “εἰς ὁσμὴν μύρων σου ἔδραμον”.

ιβ'. “Εἶδόν σε θυγατέρες καὶ ἡνεσάν σε, βασίλισσαι καὶ πολλακαὶ καὶ ἐμακάρισάν σε”, κατὰ τὸν σοφὸν Σολομῶντα. Συναδέτω σοι ταῦτα καὶ Δαβὶδ ὁ σὸς προπάτωρ καὶ θεοπάτωρ, “πᾶσα” λέγων “ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, ἐν

κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη πεποικιλμένη· ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένου ὀπίσω αὐτῆς· αἱ πλησίον αὐτῆς ἀπενεχθήσονται”.

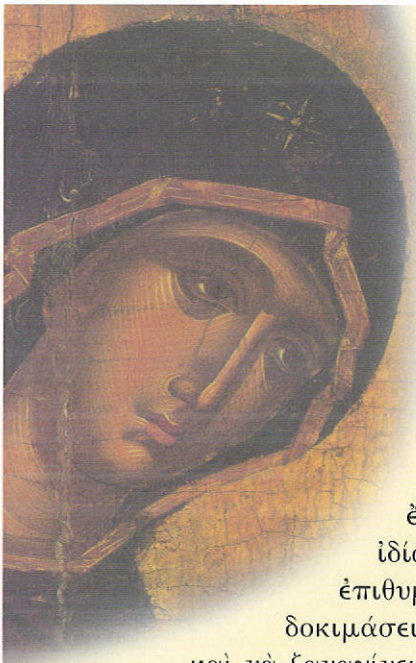
ιγ'. Σὲ νόμος καὶ προφῆται τυπικῶς κατὰ καιρὸν ὑπογράψαντες πρότερον, τῇ σῇ δόξῃ περιφανῶς ἔδοξάσθησαν ὕστερον.

ιδ'. Σὲ χρυσῇ προετύπου λυχνία ἐπτάφωτος, τοῖς ἐπτά περιλαμπομένην τοῦ πνεύματος φωσφόρους χαρίσμασι...».

Φιλοθέου Κοκκίνου,
Εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου

Ἡ δευτέρα κατ' ἀρχαιότητα εἰκονογραφικὴ παράσταση (τοιχογραφία) τῆς Θεοτόκου (τέλος τοῦ β' - ἀρχὴς τοῦ γ' αἰώνα). Κατακόμβη τῆς Πρισκίλλης, Ρώμη.

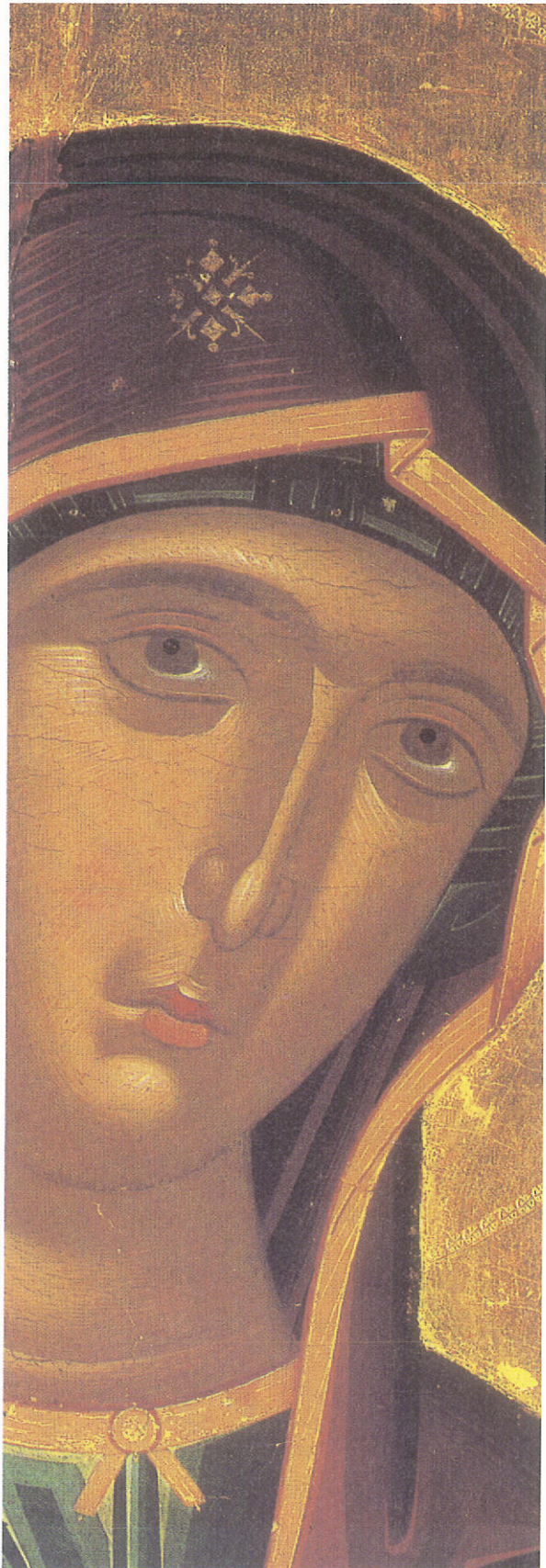
«Θεοτόκε· πρόξενε τῆς κατὰ λόγον ζωῆς ἡμῶν»

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου

«... Ἡ ἀποστασία τῶν πρωτοπλάστων ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀνυπακοή των προκάλεσε τὴν ἔξωση ἀπὸ τὸν Παράδεισο καὶ ἐν συνεχείᾳ τῆ διακοπῆ τῆς ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό. Ἀλλὰ ὁ Θεός, κινούμενος ἐκ μεγάλης καὶ πολλῆς ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἤδη κατὰ τὴν ἔξωση τῶν πρωτοπλάστων ἀπὸ τὸν Παράδεισο, διετύπωσε, τὴν ἰδίᾳ ἐκείνῃ στιγμῇ, τὸ λεγόμενον Πρωτευαγγέλιον, δηλαδὴ τὴν ἐπιθυμίαν Του κάποτε τὸ χάσμα νὰ γεφυρωθεῖ καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ δοκιμάσει καὶ πάλι τὸν γλυκασμὸ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς λυτρώσεως καὶ νὰ ξαναγίνει ἔνοικος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Παραδείσου. Καὶ αὐτὸ τὸ ὅποιο γιὰ αἰῶνες ὀλόκληρους ἦταν ἓνα μυστήριο, πραγματώθηκε τότε στὴ Ναζαρέτ, ὅταν Ἄγγελος Κυρίου τῆ βουλή αὐτῆ, τὴν προαιώνια τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀνήγγειλε καὶ τὴν ἔκαμε γνωστὴ στὴν Παρθένο Μαρία, πρὸς τὴν ὅποια ἔφερε τὸν ἀρχαγγελικὸ ἀσπασμὸ ἀλλὰ καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ τὸ μήνυμα αὐτὸ τῆς σωτηρίας. Καὶ ἔκτοτε τὸ μυστήριο ἐκεῖνο, τὸ ὅποιο δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ χωρέσει στὴν ἀνθρώπινη διάνοια, ἔγινε προσιτὸ στους ἀνθρώπους, ὄχι τόσο μὲ τὸν νοῦ καὶ μὲ τὴ λογικὴ, ὅσο μὲ τὴν βίωση καὶ τὴν ἐμπειρία, δεδομένου ὅτι τὰ τῆς Πίστεως κατορθώματα μόνον μὲ τὴν Πίστη βιώνονται καὶ μόνον διὰ τῆς ἐμπειρίας κατορθοῦνται. Ἔτσι, λοιπόν, πανηγυρίζει ὀλόκληρος ὁ κόσμος αὐτὴ τὴν ἐπέτειο, γιατί εἶναι μία ἑορτὴ πού ἀναφέρεται καὶ ἐνδιαφέρει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅπουδήποτε τῆς γῆς καὶ ἂν αὐτοὶ διαβιώνουν. Πρόκειται γιὰ τὴν ἐκπλήρωση αὐτῆς τῆς παλαιᾶς βουλῆς, τῆς προαιωνίου.

Τῆ βουλή τὴν προαιώνια ὁ Ἄγγελος ἀποκάλυψε στὴν Θεοτόκο. Ἔτσι λοιπόν ἔρχεται στὸν κόσμον ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Μονογενής, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὅποιος θέλησε νὰ ἀναπλάσει τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀρχαία δόξα καὶ στὸ ἀρχαῖο κάλλος καὶ νὰ ἀποκαταστήσει τὶς σχέσεις μας μὲ τὸν Θεό.

Χάρη στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ χάρη στὴν Παρθένο Μαρία, ἡ ὅποια χρημάτισε τὸ δοχεῖον τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, δὲν εἴμαστε πλέον χαμένοι μέσα στὴν αἰωνιότητα καὶ μέσα στὴ γῆ. Ἀλλὰ ἔχουμε προορισμό· εἴμεθα πολῖτες τῆς Οὐρανίου Βασιλείας. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θὰ τοῖσιει: «*ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει*». Δὲν εἴμαστε πλέον ξένοι καὶ πάροικοι τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ φίλοι τοῦ Θεοῦ καὶ συμπολίτες τῶν Ἁγίων. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιο χαρίζει στὶς καρδιές μας τὴν ἐλπίδα, τὴν αἰσιοδοξία· αὐτὴ τὴν αἴσθησι τῆς ἀσφάλειας καὶ τῆς βεβαιότητος, ἡ ὅποια κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ αἰσθάνεται εὐτυχής, ἱκανοποιημένος· νὰ ἔχει γεμάτῃ τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά του ἀπὸ τὸ νόημα αὐτῆς τῆς ὑπαρξῆς. Γιατί χάρη στὸν Χριστὸ καὶ χάρη στὴν Παναγία μας εἴμαστε πλέον σεσωσμένοι, εἴμαστε λυτρωμένοι, ἔχουμε τὸ διαβατήριον τοῦ Οὐρανοῦ στὰ χέρια μας. Καὶ ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς καλέσει, πηγαίνουμε στὴν Βασιλεία Του, τὴν ὅποια ἐξ ἀγάπης Ἐκεῖνος ἠθέλησε ἀπὸ τῆς παρουσίας ζωῆς νὰ προγενόμαστε μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ μέσα στὸ Μυστήριο τῆς Θείας Ἐλεημοσύνης».

«Θεοτόκε· οἰκείωσις πρὸς Θεὸν τῆς δευτέρας παλιγγενεσίας»

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Βανάτου
Ἀθανασίου

«Ἡ Παναγία Θεοτόκος, ὡς “τὴν τοῦ κό-
σμου σωτηρίαν τὸν Χριστὸν κυήσασα”, ἔγι-
νε τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐργαστήριον.

Ἀπὸ τὸ ἀκατάληπτον τοῦτο μυστήριον
τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου ἢ Παναγία
ὀνομάζεται καὶ εἶναι “δικαίως καὶ ἀληθῶς”
Θεοτόκος. Δὲν ἐγέννησε ἢ Θεομήτωρ ἓνα
ἀπλῶς θεοφόρον ἢ θεωθέντα ἄνθρωπον, ἀλλ’
αὐτὸν τοῦτον τὸν Θεὸν Λόγον, τὸν Μονογενῆ
Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἡ Παναγία εἶναι ἐπίσης καὶ
Χριστοτόκος, “Χριστὸν γὰρ ἐγέννησεν... μό-
νη δὲ Θεοτόκος ἢ ἁγία Θεοτόκος Μαρία”.

Τὴν πανένδοξον Κοίμησιν καὶ θαυμαστὴν
Μετάστασιν τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου ὁμολο-
γεῖ καὶ κηρύττει ὁ ἅγιος Δαμασκηνὸς κατὰ
τὴν “ἀρχαίαν καὶ ἀληθεστάτην παράδοσιν”
τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ περι-
γράφει λεπτομερῶς τὰ θαυμαστὰ γεγονότα
κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Κοιμήσεως. Γεγονὸς
εἶναι, κατὰ τὸν Δαμασκηνόν, ὅτι ἡ Παναγία
ἀπέθανε θάνατον ἀνθρώπινον. “Ἄν καὶ εἶναι
“πηγὴ τῆς Ζωῆς”, “πρὸς τὴν ζωὴν διὰ μέσου
τοῦ θανάτου μετάγεται”, καὶ ἐνῶ “ἐν τῷ τόκῳ
τοὺς ὄρους ὑπερβάσα τῆς φύσεως, νῦν ὑπο-
κύπτει τοῖς ταύτης θεσμοῖς καὶ θανάτῳ τὸ
ἀκήρατον καθυποβάλλεται σῶμα». Καὶ ἐπί-
σης “ὡς θυγάτηρ τοῦ πάλαι Ἀδάμ τὰς πα-
τρικὰς εὐθύναις ὑπέρχεται καὶ φυσικῶς” ἢ
ἁγία τῆς ψυχῆ “τοῦ ἀκήρατου χωρίζεται σώ-
ματος, καὶ τὸ σῶμα τῇ νομίμῳ ταφῇ παρα-
δίδοται”. Ἡ “ταφή” αὐτῆ τοῦ σώματος γίνε-
ται ἵνα “τὸ ἐκ γῆς συντεθέν παλινοστήσῃ
πρὸς γῆν”, διὰ τὴν ἀποβάλλῃ ἐκεῖ “τὸ θνητὸν”
καὶ τὴν ἐνδυθῇ “τὸ ἀφθαρτὸν”, τὸ πνευμα-
τικὸν καὶ φωτεινὸν σῶμα “τῆς ἀφθαρσίας».

«Θεοτόκε· καταγώγιον ξενισμοῦ τοῦ Δημιουργοῦ Λόγου»

Τοῦ π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ

«Ἡ ὅλη δογματική διδασκαλία γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία μπορεῖ νὰ συνοψιστεῖ σ' αὐτὰ τὰ δύο ὀνόματά της: Θεοτόκος καὶ Ἀειπαρθένος. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ὀνόματα ἔχουν τὴν ἐπίσημη ἔγκριση τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, μιὰ

οἰκουμενική πραγματικά ἔγκριση. Ἡ ἐκ Παρθένου Γέννηση μαρτυρεῖται μὲ σαφήνεια μέσα στὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ ὑπῆρξε ἀνέκαθεν ἓνα ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς Καθολικῆς παραδόσεως. «Σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου» (ἢ «Γεννηθέντα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας») εἶναι μιὰ φράση τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ δήλωση τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος. Εἶναι ἀκριβῶς μιὰ φράση τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, μιὰ

σπουδαία ὁμολογία πίστεως. Ὁ ὅρος «Ἀειπαρθένος» ἔγινε ἐπίσημα δεκτός, ἀπὸ τὴν Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (553). Καὶ τὸ «Θεοτόκος» εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἓνα ὄνομα ἢ ἓνας τιμητικός τίτλος. Εἶναι μᾶλλον ἓνας δογματικός ὀρισμὸς —μέσα σὲ μιὰ λέξη. Ὑπῆρξε ἡ λυδία λίθος, ὁ γνώμονας, τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ ἓνα διακριτικὸ σημεῖο τῆς Ὀρθοδοξίας πρὶν ἀκόμα ἀπὸ τὴ Σύνοδο τῆς Ἐφέσου (431). Ἦδη ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς προειδοποιεῖ τὸν Κλειδόνιο: «*ἂν κανεῖς δὲν ἀναγνωρίζεις τὴ Μαρία ὡς Θεοτόκο, ἀποξενώθηκε ἀπὸ τὸ Θεό*» (Ἐπιστ. 101). Πραγματικά, τὸ ὄνομα αὐτὸ

τὸ χρησιμοποιοῦσαν εὐρύτατα οἱ Πατέρες τοῦ Δ' αἰώνα καὶ ἴσως ἀκόμα τὸ χρησιμοποιοῦσαν τὸν Γ' αἰώνα (π.χ. ὁ Ὁριγένης, ἂν πιστέψουμε τὸ Σωκράτη, Ἐκκλ. Ἱστορ. VII, 32, καὶ τὰ κείμενα ποὺ σώθηκαν στὶς σειρές «catenas»). Ἦταν ἡδὴ μέρος τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν τὸ ἀντέκρουσε καὶ τὸ ἀπαρνήθηκε ὁ Νεστόριος καὶ οἱ ὀπαδοὶ του. Ἡ λέξη δὲν ἀπαντᾶται στὴν Ἁγία Γραφή, ὅπως δὲν ἀπαντᾶται καὶ ὁ ὅρος ὁμοούσιος. Ἄλλ' ἀσφαλῶς ἡ Ἐκκλησία δὲν καινοτόμησε, οὔτε ἐπέβαλε ἓνα καινούριο ἄρθρο πίστεως, οὔτε στὴ Νίκαια οὔτε στὴν Ἐφεσο. Μιὰ «μὴ ἀγιογραφική» λέξη ἐπιλέχθηκε καὶ χρησιμοποιήθηκε, γιὰ νὰ ἐκφράσει ἀκριβῶς καὶ νὰ προστατεύσει τὴν παραδοσιακὴ πίστη καὶ κοινὴ πεποίθηση τῶν αἰώνων. Εἶναι, φυσικά, ἀλήθεια, ὅτι ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐνδιαφέρθηκε κυρίως γιὰ τὸ Χριστολογικὸ δόγμα καὶ δὲ διαμόρφωσε καμιά ιδιαίτερη διδασκαλία γιὰ τὴν Παρθένο Μαρία. Ἀλλὰ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο ἦταν πραγματικά ἀξιοσημείωτο τὸ ὅτι ἓνας Μαρριολογικὸς ὅρος ἔπρεπε νὰ ἐπιλεγεῖ καὶ νὰ προβληθεῖ ὡς ἡ ὑψιστὴ ἀπόδειξη τῆς Χριστολογικῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τὴ συζήτηση τοῦ Χριστολογικοῦ δόγματος. Ἦταν πραγματικά μιὰ λέξη-κλειδὶ σ' ὁλόκληρη τὴ Χριστολογία. «Αὐτὸ τὸ ὄνομα», λέγει ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, «*περιλαμβάνει ὁλόκληρο τὸ μυστήριον τῆς Σαρκώσεως*» (Περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, III. 12)».

«Θεοτόκε· κατοικητήριον ἄρρητον τοῦ ἁγίου Πνεύματος»

Τοῦ Βλασίου Φειδᾶ

«...Ἡ “συνεργία” τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὑπῆρξε κοινὸς τόπος εἰς τὴν θεολογικὴν παράδοσιν καὶ τὴν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας, διευτώθη δὲ κατ’ ἔξοχον τρόπον εἰς τὴν ἀλεξανδρινὴν θεολογικὴν γραμματείαν (Ὠριγένης, Δίδυμος ὁ Τυφλός, Κύριλλος Ἀλεξανδρείας κ.λπ.). Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς συνώψισε τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν περὶ τῆς “συνεργίας” διὰ τῆς ὁποίας προβάλλεται ἡ διακεκριμένη λειτουργία τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὅλου σχεδίου τῆς θείας οἰκονομίας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους: “Τοῦτο τὸ μυστήριον προεγνώσθη πρό πάντων τῶν αἰώνων τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Τῷ μὲν κατ’ εὐδοκίαν· τῷ δὲ κατ’ αὐτουργίαν· τῷ δὲ κατὰ συνέργειαν... Οὐ γὰρ ἠγνόει τοῦ Υἱοῦ τὴν σάρκωσιν ὁ Πατήρ ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι ἐν ὄλῳ τῷ Υἱῷ, τὸ μυστήριον αὐτουργοῦντι τῆς ἡμῶν σωτηρίας διὰ σαρκώσεως, ὅλος κατ’ οὐσίαν ὁ Πατήρ· οὐ σαρκούμενος, ἀλλ’ εὐδοκῶν τοῦ Υἱοῦ τὴν σάρκωσιν· καὶ ὅλον ἐν ὄλῳ τῷ Υἱῷ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατ’ οὐσίαν ὑπῆρχεν, οὐ σαρκούμενον ἀλλὰ συνεργοῦν τῷ Υἱῷ τὴν δι’ ἡμᾶς ἀπόρρητον σάρκωσιν”.

Οὕτως, ἡ οἰκονομία τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ οἰκονομία τοῦ Υἱοῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν “συνεργίαν” αὐτῶν διὰ προπαρασκευῆν τῆς σωτηρίας ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διὰ διακεκριμένων ρόλων καὶ σταδίων. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἡ λειτουργία τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς σωτηρίας ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως ὄχι βεβαίως τὴν προσωποποίησιν τοῦ ἁγίου θήλεος, ἀλλὰ τὴν προσωποποίησιν συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, διότι αὕτη, “ὑπακούσασα, ἑαυτῇ τε καὶ τῇ πάσῃ ἀνθρωπότητι αἰτία ἐγένετο σωτηρίας”,

ὡς, ἄλλως τε, καὶ ὁ ἐξ αὐτῆς σαρκωθείς νέος Ἀδὰμ προσέλαβεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα αὐτοῦ ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ σχέσις αὐτῆ τῆς οἰκονομίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῆς γυναικός, ἐκπληρωθεῖσα διὰ τῆς ὅλης λειτουργίας τῆς παρθένου Μαρίας κατὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, εἶναι λειτουργικὴ καὶ βιοῦται συνεχῶς εἰς τὴν νέαν πραγματικότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐν τῷ πλαισίῳ τούτῳ εἶναι αὐτονόητος ἡ ἀνάγκη προσδιορισμοῦ τῆς ἰδιαιτερότητος τῆς σχέσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὴν εἰδικὴν λειτουργίαν τῆς παρθένου Μαρίας.

Ἡ διὰ τῆς ὑπακοῆς αὐτῆς λύσις τοῦ δεσμοῦ τῆς παρακοῆς τῆς Εὔας ὠλοκλήρωσεν τὸν κύκλον τῆς “ἀπὸ τῆς Μαρίας εἰς τὴν Εὔαν ἀνακυκλήσεως”, ἣτις ἐσφραγίσθη διὰ τῆς ἐκ γυναικός γεννήσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Οὕτως, εἰς μὲν τὴν παλαιὰν πλάσιν ἡ Εὔα ἐκ τοῦ Ἀδὰμ “ἐλήφθη”, ἐνῶ εἰς τὴν νέαν πλάσιν ὁ νέος Ἀδὰμ ἐκ γυναικός ἐσαρκώθη, καὶ τοῦτο “ἵνα μὴ ἄλλη πλάσις γένηται, μηδὲ ἄλλη ἡ σωζομένη πλάσις ἤ, ἀλλ’ αὐτὴ ἐκείνη ἀνακεφαλαιωθῇ, τηρουμένης τῆς

όμοιότητας". Βεβαίως, ή έκπλήρωσις του ρόλου τούτου τής γυναικός έν τῷ σχεδίῳ τής θείας οικονομίας δέν ήτο δυνατή δια μόνης τής ἀνθρωπίνης ὑπακοῆς, διό και ή σάρκωσις του Λόγου του Θεοῦ προητοιμάσθη και συνετελέσθη έκ Πνεύματος ἁγίου και Μαρίας τής παρθένου.

Τό ἅγιον Πνεῦμα παρουσιάζεται ήδη εἰς τήν Γένεσιν ὡς ή δημιουργική δύναμις του ἀρχεγόνου κόσμου και μετά τήν πτώσιν ὡς παραμένον μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά και ὡς μή ἀναπαυόμενον έν αὐτοῖς "δια τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας", συμφώνως τῇ θείᾳ ἐξαγγελίᾳ, καθ' ήν "οὐ μή καταμείνη τὸ Πνεῦμα μου έν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις" (Γεν. 6, 3 κ.έξ.). Κατά τήν σάρκωσιν του Υἱοῦ και Λόγου του Θεοῦ έκ τής παρθένου Μαρίας ἐπέρχεται ἐπὶ τήν παρθένον τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἵνα πραγματοποιηθῇ τὸ ἀδύνατον έν τῇ ἱστορίᾳ τής σωτηρίας. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς κατέγραψε συνοπτικώτερον και συστηματικώτερον τὸ πνεῦμα τής καθ' ὅλου πατερικῆς παραδόσεως περὶ του ὅλως ἐξαιρετικοῦ ρόλου του ἁγίου Πνεύματος εἰς τήν δια τής παρθένου Μαρίας λύσιν του δεσμοῦ τής Εὐας και σάρκωσιν του Υἱοῦ και Λόγου του Θεοῦ.

Διὰ τής τοιαύτης δημιουργικῆς ἐνεργείας του ἁγίου Πνεύματος ή παρθένος Μαρία ἐκαθάρθη και ἱκανώθη δια νὰ καταστῇ "σκεῦος ἄξιον τής του Λόγου σκηνώσεως", δια τής ὁποίας μετεμορφώθη έν τῷ προσώπῳ αὐτῆς ή ἐκπεσοῦσα παλαιὰ ἀνθρωπότης και ἐλύθη ὁ δεσμὸς τής παρακοῆς τής Εὐας δια τήν γέννησιν τής έν Χριστῷ νέας ἀνθρωπότητος. Τό ἅγιον Πνεῦμα λοιπὸν συνδέεται δημιουργικῶς πρὸς τε τήν μεταμόρφωσιν τής παλαιᾶς ἀνθρωπότητος και πρὸς τήν έν Χριστῷ τελείωσιν τής πρώτης δημιουργίας. Οὕτως, ἐπέρχεται δημιουργικῶς ἐπὶ τήν παρθένον Μαρίαν, ἵνα, δια τής ἐξ αὐτῆς σαρκώσεως τής "ἀπαρχῆς του ἡμετέρου φυράματος", πληρωθῇ ή έν τῷ σχεδίῳ τής θείας οικονομίας ἰδιαίτερα ἀποστολή του ἁγίου Πνεύματος. Ἡ ἀποστολή αὐτὴ ἐτελειώθη δια τής παροχῆς εἰς τήν παρθένον Μαρίαν τής ἀναγκαιούσης "γεννητικῆς δυνάμεως" πρὸς σάρκωσιν του

Υἱοῦ και Λόγου του Θεοῦ, ή ὁποία συνετελέσθη "εὐδοκία του Θεοῦ Πατρός" έκ Πνεύματος ἁγίου και Μαρίας τής Παρθένου. Τό ἅγιον Πνεῦμα "ἐπήλθεν ἐπὶ τήν ἁγίαν Παρθένον, καθαῖρον αὐτὴν και δύναμιν δεκτικὴν τής του Λόγου θεότητος παρέχον, ἅμα δέ και γεννητικὴν", διό και ή έκ τής Παρθένου Μαρίας ἐνανθρώπησις του Λόγου ἐπραγματοποιήθη "οὐ σπερματικῶς, ἀλλὰ δημιουργικῶς δια του ἁγίου Πνεύματος".

Ἡ τοιαύτη δημιουργική ἐπέμβασις του ἁγίου Πνεύματος δια τήν έν τῷ προσώπῳ τής παρθένου Μαρίας λύσιν τῶν συναφῶν του δεσμοῦ τής Εὐας και δια τήν παροχὴν τής ἀναγκαίας "γεννητικῆς δυνάμεως" πρὸς σάρκωσιν του νέου Ἀδὰμ ἀναδεικνύει τήν ἰδιαίτεραν ἐνεργείαν του ἁγίου Πνεύματος εἰς τήν ὀλοκλήρωσιν του κύκλου τής "ἀπὸ τής Μαρίας εἰς τήν Εὐαν ἀνακυκλήσεως". Διὰ τής ἐπὶ τήν παρθένον Μαρίαν θαυμαστῆς ταύτης καθαρτικῆς ἐπελεύσεως και δημιουργικῆς ἐνεργείας, τὸ μὲν ἅγιον Πνεῦμα "ἐπαναπαύεται" πάλιν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀποκατάστασιν και τελείωσιν τής δια τής πτώσεως διαταραχθείσης τάξεως τής θείας δημιουργίας, ή δέ παρθένος Μαρία καθίσταται ὁ νέος τόπος τής ἐπισκιασάσης αὐτὴν δυνάμεως του Ὑψίστου. Πράγματι, ή παρθένος Μαρία ἐγένετο δέκτης τής δημιουργικῆς ἐπιφανείας του ἁγίου Πνεύματος, διό και ὁ Εὐαγγελισμὸς τής Θεοτόκου θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ή κατ' ἐξοχὴν προτύπωσις τής κατὰ τήν Πεντηκοστὴν ἐπιφοιτήσεως του ἁγίου Πνεύματος.

Διὰ τής εἰδικωτέρας αὐτῆς σχέσεως τής Θεοτόκου πρὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ή παρθένος Μαρία ἠδυνήθη νὰ καταστῇ ναὸς του Θεοῦ και τύπος τής Ἐκκλησίας ὡς ή Μητέρα του Ἰησοῦ Χριστοῦ, διότι ή μητρότης τής Θεοτόκου και ή μητρότης τής Ἐκκλησίας λειτουργοῦν δια τής ἐνεργείας του ἁγίου Πνεύματος. Πράγματι, ὡς ή παρθένος Μαρία, οὕτω και ή Ἐκκλησία δέχεται τήν κάθοδον του ἁγίου Πνεύματος, γεννᾷ τὸν Χριστὸν και φέρει εἰς τὸν ἀνακαινισθέντα κόσμον τὰ νέα τέκνα τής έν Χριστῷ νέας ἀνθρωπότητος.

«Θεοτόκε· ἀνασώσασα τὸ προγονικὸν ἥττημα»

Τοῦ Ἐπισκόπου Διοκλείας
Καλλίστου Γουέαρ

Στὴν Καινὴ Διαθήκη διατυπώνεται μὲ σαφήνεια ὅτι ἡ Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦταν παρθένος (Ματθ. 1:18, 23, 25). Ὁ Κύριός μας ἔχει ἓναν αἰώνιο οὐράνιο Πατέρα δίχως μητέρα· καὶ γεννήθηκε μέσα στο χρόνο ἀπὸ τὴ Μητέρα του δίχως πατέρα. Αὐτὴ ἡ πεποιθήση στὴν Παρθενικὴ Γέννηση ὅμως δὲν μειώνει καθόλου τὴν πληρότητα τῆς ἀνθρώπινης φύσης τοῦ Χριστοῦ. Ἄν καὶ ἡ μητέρα ἦταν Παρθένος, ἔγινε μιὰ πραγματικὴ ἀνθρώπινη γέννηση ἑνὸς γνήσια ἀνθρώπινου βρέφους.

Ὅμως γιατί —ρωτᾶμε— ἡ γέννησή του ὡς ἀνθρώπου θᾶπρεπε νᾶχει πάρει αὐτὴ τὴν ιδιαίτερη μορφή; Σ' αὐτὸ ἴσως θὰ μπορούσε νὰ δοθεῖ ὡς ἀπάντησις τὸ ὅτι ἡ παρθενία τῆς Μητέρας ἐξυπηρετεῖ σὰν ἓνα “Σημεῖο” τῆς μοναδικότητος τοῦ Υἱοῦ. Αὐτὸ γίνεται μὲ τρεῖς στενὰ συνδεδεμένους τρόπους. Πρῶτο, τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἔχει ἐπίγειο πατέρα σημαίνει ὅτι εἶναι στραμμένος πάντα πέρα ἀπ' τὴν κατάστασή του μέσα στο χῶρο καὶ τὸ χρόνο πρὸς τὴν οὐράνια καὶ αἰώνια προέλευσή του. Τὸ

παιδί τῆς Μαρίας εἶναι ἀληθινὰ ἄνθρωπος, ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνο ἄνθρωπος· εἶναι μέσα στὴν ἱστορία, ἀλλὰ εἶναι καὶ πέρα ἀπὸ τὴν ἱστορία. Ἡ γέννησή του ἀπὸ μιὰ παρθένο τονίζει τὸ ὅτι ἂν καὶ περιχωρούμενος εἶναι ἐπίσης ὑπερβατικὸς· ἂν καὶ τέλειος ἄνθρωπος εἶναι καὶ τέλειος Θεός.

Δεύτερο, τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Μητέρα τοῦ Χριστοῦ ἦταν παρθένος δείχνει ὅτι ἡ γέννησή του πρέπει ν' ἀποδοθεῖ μὲ μοναδικὸ τρόπο σὲ θεία πρωτοβουλία. Ἄν καὶ εἶναι τέλειος ἄνθρωπος, ἡ γέννησή του δὲν ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς σεξουαλικῆς ἐνώσεως ἀνάμεσα σ' ἓναν ἄντρα καὶ μιὰ γυναίκα, ἀλλὰ ἦταν μ' ἓνα τρόπο ιδιαίτερο τὸ ἄμεσο ἔργο τοῦ Θεοῦ.

Τρίτο, ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ μιὰ παρθένο ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ Ἐνσάρκωση δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τὴ δημιουργία ἑνὸς νέου ἀνθρώπου. Ὅταν γεννιέται ἓνα παιδί ἀπὸ δυὸ ἀνθρώπινους γονεῖς μὲ τὸ συνηθισμένο τρόπο, ἀρχίζει νὰ

ύφίσταται μιὰ καινούργια ὑπαρξή. Ἄλλὰ τὸ πρόσωπο τοῦ ἐνσαρκωμένου Χριστοῦ δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐπομένως, στὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ δὲν ἄρχισε νὰ ὑφίσταται ἕνα νέο πρόσωπο, ἀλλὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ποὺ προϋπῆρχε ἄρχισε τώρα νὰ ζεῖ ὄχι μόνο μὲ θεϊκὸ ἀλλὰ καὶ μὲ ἀνθρώπινο τρόπο ὑπαρξής. Ἔτσι ἡ Παρθενικὴ Γέννηση ἀντανακλᾷ τὴν αἰώνια προϋπαρξὴ τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ πρόσωπο τοῦ ἐνσαρκωμένου Χριστοῦ ταυτίζεται μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Λόγου, ἡ Παρθένος Μαρία δίκαια μπορεῖ νὰ πάρει τὸν τίτλο Θεοτόκος. Εἶναι μητέρα ὄχι ἐνὸς ἀνθρώπινου γιοῦ ποὺ ἔχει ἐνωθεῖ μὲ τὸ θεῖο Υἱό, ἀλλ' ἐνὸς ἀνθρώπινου γιοῦ ποὺ εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὁ γιὸς τῆς Μαρίας εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο μὲ τὸ θεῖο Υἱὸ τοῦ Θεοῦ· κι' ἔτσι, χάρις στὴν Ἐνσαρκώση, ἡ Μαρία εἶναι πραγματικὰ «Μητέρα τοῦ Θεοῦ».

Ἡ Ὁρθοδοξία, ἐνῶ ἔχει σὲ μεγάλη ὑπόληψη τὸ ρόλο τῆς Παρθένου ὡς Μητέρας τοῦ Χριστοῦ, δὲν βλέπει τὸ λόγο νὰ ὑπάρχει κανένα δόγμα γιὰ τὴν «ἄμωμη Σύλληψη». Ὅπως καθορίστηκε ἀπὸ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία τὸ 1854, αὐτὸ τὸ δόγμα διατυπώνει ὅτι ἡ Μαρία, ἀπὸ «τὴν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψής της» ἀπὸ τὴ μητέρα της τὴν ἅγ. Ἄννα, ἐξαίρεθηκε «ἀπὸ κάθε κηλίδα προπατορικῆς ἐνοχῆς». Ἐδῶ πρέπει νὰ προσεχτοῦν δύο σημεία.

Πρῶτον, ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἀντιμετωπίζει τὴν πτώση μὲ Ἀύγουστιανούς ὄρους, σὰν κηλίδα κληρονομημένης ἐνοχῆς. Ἄν ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι εἴχαμε ἀποδεχτεῖ τὴ Λατινικὴ ἀποψη γιὰ τὴν προπατορικὴ ἐνοχή, τότε ἴσως νὰ εἴχαμε νιώσει τὴν ἀνάγκη νὰ διατυπώσουμε ἕνα δόγμα γιὰ τὴν ἄμωμη Σύλληψη. Δεύτερο, γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία ἡ Παρθένος Μαρία ἀποτελεῖ, μαζὶ μὲ τὸν Ἰωάννη τὸ Βαπτιστὴ, τὴν κορωνίδα καὶ τὴν κορυφή τῆς ἀγιότητος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἶναι μιὰ συνδυαστικὴ φυσιογνωμία· ἡ τελευταία καὶ ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τοὺς ἐνάρετους ἄνδρες καὶ γυναῖκες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἶναι ταυτόχρονα ἡ κρυμμένη καρδιά τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ

δόγμα ὅμως γιὰ τὴν ἄμωμη Σύλληψη μᾶς φαίνεται σὰν νὰ βγάξει τὴν Παρθένο Μαρία ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ νὰ τὴν τοποθετεῖ προκαταβολικὰ καὶ ἀποκλειστικὰ στὴν Καινὴ. Σύμφωνα μὲ τὴ Λατινικὴ διδασκαλία δὲν στέκεται πιά στὸ ἴδιο βᾶθρο μὲ τοὺς ἄλλους ἀγίους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κι' ἔτσι ὁ ρόλος της ὁ συνδυετικὸς μειώνεται.

Ἄν καὶ δὲν δέχεται τὸ Λατινικὸ δόγμα γιὰ τὴν ἄμωμη Σύλληψη, ἡ Ὁρθοδοξία στὴ λειτουργικὴ της λατρεία καλεῖ τὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ «ἄχραντο», «παναγία», «πανάμωμο». Ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι πιστεύουμε ὅτι μετὰ τὸ θάνατό της ἀναλήφθηκε στὸν οὐρανό, ὅπου τώρα κατοικεῖ —μὲ τὸ σῶμα της, καὶ μὲ τὴν ψυχὴ της— μέσα σ' αἰώνια δόξα μὲ τὸν Υἱό της. Γιὰ μᾶς εἶναι «ἡ χαρὰ πάσης τῆς κτίσεως» (Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου), «ἄνθος τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ πύλη τοῦ οὐρανοῦ» (Δοξαστικὸν τοῦ α' ἤχου), «πολύτιμος θησαυρὸς ὅλου τοῦ κόσμου» (ἅγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας). Καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἅγ. Ἐφραίμ τὸ Σύρο λέμε κι' ἐμεῖς:

Ἐσὺ μόνη, ὦ Ἰησοῦ, μαζὶ μὲ τὴ Μητέρα σου

εἶστε ὠραῖοι μὲ κάθε τρόπο·

Γιατὶ δὲν ὑπάρχει σὲ Σένα κανένα ψεγάδι, Κύριέ μου,

καὶ καμιὰ κηλίδα στὴ Μητέρα Σου.

Ἀπὸ αὐτὸ μπορεῖ νὰ φανεῖ πόσο ὑψηλὴ θέση τιμῆς, ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι, ἀποδίδουμε στὴν Ἁγία Παρθένο μέσα στὴ θεολογία μας καὶ στὴν προσευχή μας. Αὐτὴ εἶναι γιὰ μᾶς ἡ ὑψιστὴ προσφορὰ τοῦ ἀνθρώπινου γένους πρὸς τὸ Θεό. Μὲ τὰ λόγια ἐνὸς ὕμνου τῶν Χριστουγέννων ψάλλουμε:

Τί σοι προσενέγκωμεν, Χριστέ,

ὅτι ὠφθης ἐπὶ γῆς ὡς ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς;

Ἐκαστον γὰρ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων τὴν εὐχαριστίαν σοι προσάγει· οἱ ἄγγελοι τὸν ὕμνον, οἱ οὐρανοὶ τὸν ἄστέρα,

οἱ μάγοι τὰ δῶρα, οἱ ποιμένες τὸ θαῦμα, ἡ γῆ τὸ σπήλαιον, ἡ ἔρημος τὴν φάτνην, ἡμεῖς δὲ μητέρα Παρθένον...

(Ἐσπερινὸς Χριστουγέννων)».

Ἐγκώμιο στὴν πάνσεπτη Κοίμηση τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ

«[...] Ἀληθινά, δὲν ὑπάρχει γλώσσα ἀνθρώπου, μήτε ὑπερκόσμιος ἀγγελικὸς νοῦς, πὺν νὰ μπορῆ ἐπάξια νὰ ὑμνήσῃ Ἐκείνη, μὲ τὴν ὁποία μᾶς δόθηκε ἡ δυνατότητα νὰ θεωροῦμε καθαρά «τὴ δόξα τοῦ Κυρίου». Τί θὰ κάνουμε λοιπόν; Θὰ βουβαθοῦμε τάχα, ἀφοῦ δὲ μποροῦμε ἐπάξια νὰ τὴν ὑμνήσουμε, ζαρώνοντας ἀπὸ φόβο; Καθόλου. Ἐνώνοντας, ὅμως, τὸν πόθο μὲ τὸ φόβο καὶ πλέκοντας κι ἀπὸ τὰ δυὸ ἓνα διπλὸ στεφάνι μὲ ἱερὴ εὐλάβεια, τρεμάμενο χέρι καὶ ψυχὴ ὅλο πόθο, ἄς προσφέρουμε μ' εὐγνωμοσύνη στὴ Μητέρα τοῦ Βασιλιᾶ, Αὐτὴν πὺν εὐεργέτησε ὅλη τὴν πλάση, τῆς τὸ χρωσταῖμε.

Ἡ γέννησή της στάθηκε παράδοξη, ὁ τρόπος πὺν γέννησε ὑπερφυσικὸς, ὑπέρλογος καὶ σωστικὸς γιὰ τὸν κόσμο, ἡ κοίμησή της ἔνδοξη κι ἀληθινὰ ἱερὴ καὶ πανεύφημη.

...Τὴν προώρισε ὁ Πατέρας, οἱ προφῆτες φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὴν προανάγγειλαν, ἡ ἁγιαστικὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατέβηκε πάνω της, τὴν καθάρισε καὶ τὴν ἁγίασε, καί, ἄς τὸ ποῦμε ἔτσι, τὴν πότισε ἀπὸ πρὶν. Καὶ τότε Σὺ, «ἡ ἀπεικόνιση καὶ ἔκφραση τοῦ Πατέρα», κατοίκησες ἐντὸς της ἀπερίγραπτα, τραβώντας ξανά τὴν καταποντισμένη μας φύση στὸ ἄπειρο ὕψος τῆς ἀκατάληπτης Σου Θεότητας. Αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη φύση τὴν προσέλαβες στὴν πιὸ ἔξοχη μορφή της ἀπὸ τὰ πάναγνα, ἀμόλυντα καὶ πανάμωμα αἵματα τῆς ἁγίας Παρθένας, φόρεσες σάρκα ἔμφυχη πὺν εἶχε λόγο καὶ νοῦ (νοερὴ καὶ λογικὴ), δίχως νὰ

πάψης νὰ εἶσαι τέλειος Θεός, ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ ντύθηκες ἀπὸ ἄφατη εὐσπλαχνία τὴ δική μας ἀδυναμία. Καὶ γεννήθηκες ἀπὸ Αὐτὴν ἓνας Χριστός, ἓνας Υἱός, Θεός καὶ ἄνθρωπος ὁ ἴδιος, τέλειος Θεός καὶ ὀλόκληρος Θεός καὶ ὀλόκληρος ἄνθρωπος, μιὰ σύνθετη ὑπόσταση ἀπὸ δύο φύσεις τέλειες, τὴ θεϊκὴ καὶ τὴν ἀνθρώπινη, καὶ μέσα σὲ δυὸ τέλειες φύσεις, τὴ θεϊκὴ καὶ τὴν ἀνθρώπινη. Ὁχι ἄσαρκος Θεός, οὔτε ἀπλὰ ἄνθρωπος, μὰ ἓνας καὶ μοναδικὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός μὲ σάρκα, ὁ ἴδιος Θεός, καὶ μαζὶ ἄνθρωπος, ἔξω ἀπὸ κάθε σύγχυση καὶ διαίρεση, ἔχοντας τὶς φυσικὲς ιδιότητες τῶν δυὸ ἀνόμοιων σὲ οὐσίᾳ φύσεων πὺν εἶναι ἐνωμένες ὑποστατικὰ, ἀσύγχυτα καὶ ἀδιαίρετα, δηλαδὴ τὸ κτιστὸ καὶ τὸ ἄκτιστο, τὸ θνητὸ καὶ τὸ ἀθάνατο, τὸ ὄρατὸ καὶ τὸ ἀόρατο, τὸ κλεισμένο σὲ σύνορα καὶ τὸ ἄπειρο, θεϊκὸ καὶ ἀνθρώπινο θέλημα, θεϊκὴ ἐνέργεια μὰ καὶ ἀνθρώπινη, δυὸ ἀντεξούσιες φύσεις, τὴ θεϊκὴ καὶ τὴν ἀνθρώπινη, τὰ θεϊκὰ θαύματα καὶ τ' ἀνθρώπινα πάθη, αὐτὰ δηλαδὴ πὺν ἔχουν σχέση μὲ τὴ φυσικὴ μας ἀδυναμία καὶ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Ἐσένα προεικόνισε ἡ βάτος, οἱ θεόγραφτες πλάκες δική σου παραχάραξη ἦταν, ἡ κιβωτὸς τοῦ νόμου ἐσένα προμνηνοῦσε, τὸ χρυσὸ σταμνὶ καὶ τὸ λυχνάρι καὶ τὸ τραπέζι καὶ τὸ «ραβδί τοῦ Ἀαρὼν πὺν βλάστησέ» ὀλοφάνερα ἦταν δική σου προτύπωση. Ἀπὸ σένα, ἀλήθεια, ἡ φωτιὰ τῆς θεότητος, «ἡ ἀπεικόνιση καὶ ἔκφραση τοῦ Πατέρα», τὸ ὀλόγλυκο κι οὐρανόσταλτο μάννα, τὸ ἀνώνυμο ὄνομα «πὺν εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα τὰ ὀνόματα», τὸ ἀνέσπερο καὶ ἀπρόσιτο φῶς, «τῆς ζωῆς ὁ ἄρτος», τὸ οὐράνιο, ὁ ἀγεώργητος καρπός, ἀπὸ σένα σωματικὰ ἀναβλάστησε».

Ἡ σύγχρονη προτεσταντική κριτική γιὰ τὴν Ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου

Τοῦ Πρεσβ. Βασιλείου Ἀ. Γεωργοπούλου

Εἶναι γνωστὸ ὅτι τὸ πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας κατέχει ιδιαίτερη θέση στὴ πίστη καὶ τὴ ζωὴ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας¹. Τὸ πρόσωπό της, τὸ ἔργο της, κατανοεῖται ἀποκλειστικῶς σὲ σχέση μετὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, γι' αὐτὸ οἱ ὄροι «Θεοτόκος» καὶ «Ἀειπαρθενος», ὅπως ἔχει ἐπισημανθεῖ,² συμπυκνώνουν τὴ δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας γιὰ τὴ Θεοτόκο.

Ἡ πίστη, ὅμως, τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν πρό, κατὰ καὶ μετὰ τὸν τόκο παρθενία τῆς Θεοτόκου, ποὺ εἶναι διδαχὴ τοῦ Παναγίου Πνεύματος πολλαπλῶς μαρτυρούμενη στοὺς φορεῖς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Θείας ἀποκαλύψεως, στὴν Ἀγ. Γραφή καὶ τὴν Ἱερὰ Παράδοση, ἀμφισβητήθηκε ἐντόνως καὶ πολεμήθηκε ἀπὸ τὴν νεώτερη προτεσταντικὴ θεολογία.

Ἐνῶ ἡ παλαιότερη προτεσταντικὴ θεολογία ἀμφισβήτησε ὄχι τὴν ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου,³ ἀλλὰ τὴν ἀποδιδόμενη σὲ Αὐτὴν τιμὴ, τὴν ἐπίκληση τῶν πρεσβειῶν Της καὶ τὴν διὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων τιμητικὴ προσκύνησὴ Της,⁴ ἡ νεώτερη προτεσταντικὴ θεολογία, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἀμφισβήτησε ποικιλοτρόπως καὶ τὴν ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου.⁵ Τρία εἶναι τὰ κυριώτερα ἐπιχειρήματα τοῦ νεωτέρου προτεσταντισμοῦ κατὰ τῆς ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου.

1. Τὸ λογικὸ ἐπιχείρημα

Ἡ πρό τόκου, κατὰ τὸν τόκο, καὶ μετὰ τὸν τόκο παρθενία τῆς Θεοτόκου, κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς νεώτερης προτεσταντικῆς θεολογίας, εἶναι ἀντίθετη καὶ ἀπολύτως ξένη πρὸς τὸν τρόπο σκέψης καὶ τὴ συνείδηση τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἐπίσης, ὡς γεγονός δὲν εἶναι συμβατὸ μετὰ τὴν ἀνθρώπινη φυσιολογία σὲ ἐπίπεδο βιολογίας. Εἶναι ἓνας ἰσχυρισμὸς contra naturam.⁶ Ἡ ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου εἶναι κατ' αὐτοὺς ἓνας μῦθος (Legende).⁷

Ἐνας μῦθος, ἀνταποκρινόμενος σ' ἓνα

πολὺ παρωχημένο κοσμοεἶδωλο, σὲ μία ἐποχὴ μετὰ ἀνύπαρκτη ἐπιστημονικὴ συνείδηση, μετὰ ἀνύπαρκτες ἐπιστημονικὲς γνώσεις. Ἐκφράζει ὡς «μῦθος» ἓνα στάδιο πνευματικῆς ἡλικίας τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπου ὁ μῦθος ἔπαιζε καθοριστικὸ ρόλο. Κατ' ἐπέκταση, δὲν ἔχει σχέση μετὰ τὸ περιεχόμενο τῆς πίστεως καὶ μετὰ μία σύγχρονη ἐκφορὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος. Τὸ ἐπιχείρημα αὐτό, ἐὰν θελήσουμε νὰ τὸ σχολιάσουμε ἀπὸ ὀρθόδοξη ἄποψη, εἶναι ἀποκαλυπτικὸ τῶν ἐσφαλμένων προϋποθέσεων, μετὰ τίς ὁποῖες οἱ προτεστάντες κατανοοῦν καὶ προσεγγίζουν τὸ δόγμα.

Εἶναι ταυτοχρόνως μία ἀδαμάντινης διαύγειας ἐπιβεβαίωση ἐνὸς ἐκ τῶν πολλῶν θανάσιμων πνευματικῶν μικροβίων τοῦ προτεσταντισμοῦ, καὶ αὐτὸ ἐν προκειμένῳ δὲν εἶναι παρὰ τὰ ὀρθολογιστικὰ κριτήρια καὶ οἱ ἐκάστοτε φιλοσοφικὲς ἀρχές, ἀπὸ τίς ὁποῖες ξεκινοῦν πολλοὶ σύγχρονοι προτεστάντες θεολόγοι γιὰ νὰ προσεγγίσουν καὶ νὰ ἐρμηνεύσουν τίς ἀλήθειες τῆς ἐν Χριστῷ Θείας Ἀποκαλύψεως. Ἀναμφιβόλως, τὸ προτεσταντικὸ αὐτὸ ἐπιχείρημα ἀπὸ ὀρθόδοξη ἄποψη παρουσιάζει ἓνα τεράστιο ἔλλειμμα ἀληθείας καὶ πίστεως καὶ ἓνα μοναδικὸ πλεόνασμα αὐθαιρεσίας καὶ ὀρθολογισμοῦ, καθὼς κατὰ τὸν Ἅγιο Κύριλλο Ἀλεξανδρείας στὴν Ἁγία Γραφή «μυθικὸν γὰρ ἐν αὐτῇ παντελῶς οὐδὲν ἀληθείας δέ τὰ πάντα μεμέστωται».⁸

2. Τὸ ἱστορικοθρησκευολογικὸ ἐπιχείρημα

Μετὰ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ περὶ ἀειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου πίστη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἓνα δάνειο ἀπὸ τὸ τότε ἑλληνιστικὸ θρησκευτικὸ περιβάλλον ἢ ἐπίδραση καὶ εἰσαγωγή στὴ χριστιανικὴ πίστη παραλλήλων θρησκευολογικῶν στοιχείων.⁹ Εἶναι ἓνα ἐξωχριστιανικὸ μοτίβο πίστεως, ἓνα εἰδωλολατρικὸ θρησκευολογικὸ στοιχεῖο στὴν χριστιανικὴ του ἐκδοχὴ.

Ἀξιολογώντας ἀπὸ ὀρθόδοξη ἄποψη τὸ ἐπι-

χείρημα αυτό, πρέπει να επισημάνουμε ότι η νεώτερη προτεσταντική κριτική εν προκειμένω δεν πρωτοτυπεί. Άπλως επαναλαμβάνει ένα επιχείρημα της αρχαίας ειδωλολατρικής αντιχριστιανικής πολεμικής. Τήν ίδια άποψη είχε υποστηρίξει ο Κέλσος στο έργο του «Λόγος Ἀληθῆς»¹⁰ και ο Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.¹¹

Ἐπίσης, τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ πάσχει λογικῶς, καθὼς θεμελιώνεται ἐπὶ τοῦ λογικοῦ σφάλματος «τῆς λήψεως τοῦ ζητουμένου»¹²: αὐτὸ τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἀποδειχθεῖ, προσάγεται ὡς ἀπόδειξη.

Τὸ ἀειπάρθενο τῆς Θεοτόκου σχετίζεται ἄμεσα μὲ τὴ θέση τῆς Θεοτόκου στὸ μυστήριό τῆς Θ. Οἰκονομίας, ὅπου κατὰ τὸν Ἰ. Δαμασκηνὸ «ἐπιτελεῖται τὸ πάντων καινῶν καινότερον, τὸ μόνον καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον».¹³ Ποιά σχέση ἔχει ἐν προκειμένω τὸ ἀειπάρθενον τῆς Θεοτόκου μὲ ειδωλολατρικὲς ἐπιδράσεις; Ἐναντιβόλως οὐδεμία.¹⁴ Κάθε ἀπόπειρα συσχετισμοῦ τῆς θέσεως τῆς Θεοτόκου στὸ μυστήριό τῆς Θ. Οἰκονομίας μὲ ἐξωχριστιανικὰ μοτίβα ἀνήκει στὸ χῶρο τοῦ παραλόγου.

Τὸ ιστορικοθρησκευολογικὸ ἐπιχείρημα ἀποτελεῖ προτεσταντικὸ ἰδεολόγημα,¹⁵ μὴ δυνάμενο νὰ δικαιωθεῖ, οὔτε μὲ τὴν προκρούσειο μέθοδο.

3. Τὸ σχετικὸ μὲ τὴν κριτικὴ τοῦ κειμένου ἐπιχείρημα

Σύμφωνα μὲ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ, κατὰ τὴν νεώτερη προτεσταντικὴ θεολογία, τὸ φρόνημα τῆς ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου ἔχει θεμελιωθεῖ σὲ μιὰν ἐσφαλμένη μετάφραση τοῦ Ἡσαΐα 7, 14 ἀπὸ τοὺς ἑβδομήκοντα. Ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ ἑβραϊκὸ πρωτότυπο κείμενο τοῦ Ἡσαΐα 7, 14 ἔχει τὴ λέξη «almah» = νεᾶνις καὶ ὄχι «Bethula» = παρθένος, ποὺ μετέφρασαν οἱ ἑβδομήκοντα.¹⁶ Ἡ

ἐσφαλμένη αὐτὴ μετάφραση, κατὰ τοὺς ἰσχυρισμούς τους, ἐπηρέασε τοὺς Εὐαγγελιστὲς Ματθαῖο καὶ Λουκᾶ, ποὺ ἔδωσαν προφητικὸ περιεχόμενο, ἐνῶ τὸ Ἡσ. 7, 14 δὲν εἶχε κάτι τέτοιο. Κατ' ἐπέκταση, εἶναι πλάνη ἢ ἄποψη γιὰ τὴν ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου.

Βεβαίως, καὶ μὲ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ ἢ προτεσταντικὴ θεολογία δὲν πρωτοτυπεί, οὔτε προσάγει κάτι καινούργιο. Ἐπαναλαμβάνει τὸ ἴδιο ἐπιχείρημα τῆς αρχαίας Ἰουδαϊκῆς ἀντιχριστιανικῆς προπαγάνδας στὴν προσπάθειά της νὰ πλήξει τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ὅτι δὲν

ἦταν ὁ Μεσσίας. Γιὰ τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ ὑπῆρξε πολυεπίπεδη καὶ σφαιρικὴ ἀναίρεση ἀπὸ πλῆθος πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων.¹⁷

Ἐμεῖς ἐδῶ θέλουμε νὰ ἐπισημάνουμε μόνον μιὰ ἀκόμα καταλυτικὴ ἀδυναμία τοῦ ἐν λόγῳ προτεσταντικοῦ ἐπιχειρήματος. Καὶ αὐτὴ εἶναι ὅτι παραγνωρίζει σκανδαλωδῶς τὴ σημασία τῆς λέξης «σημεῖον» σὲ σχέση μὲ τὸ ἱστορικὸ πλαίσιο τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐα 7, 14. Τὸ Ἡσαΐα 7, 14 δίδεται ὡς «σημεῖον» τὸ ἔτος 733 στὸ βασιλεῖα

Ἀχαζ γιὰ νὰ μὴ ζητήσῃ τὴ βοήθεια τῶν Ἀσσυρίων, ὅπως σκεπτόταν, ἐναντία στοὺς Βασιλεῖς Φακεὲ καὶ Ρασεῖν.¹⁸ Ὡς σημεῖο δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ τὸ σύνηθες καὶ τὸ δεδομένο,¹⁹ ὅτι ἔγκυος γυναίκα θὰ γεννήσῃ υἱό. Ὁ δὲ Ἐζεκίας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀχαζ, δὲν ἔχει ἐπίσης κανένα ἀπὸ τὰ γνωρίσματα τῆς συνάφειας τῆς προφητείας Ἡσ. 7, 14-16.

Ὡς ἐκ τούτου εἶναι αὐτονόητος ὄχι μόνον ὁ προφητικὸς χαρακτήρας τοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ δεδομένη ἢ ἀειπαρθενία τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἡ πλάνη δὲν ἔγκειται στὴν μετάφραση τῶν ἑβδομήκοντα, ἀλλὰ σ' ὅσους προσεγγίζουν τὰ ἱερὰ κείμενα μὲ προκατάληψη καὶ τὸ ἔρμηνεύουν ἀθαιρέτως.

4. Καί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα

Ο Έλληνας προτεστάντης, συντάκτης του λήμματος «*Ίακώβου Ἐπιστολή*» σέ ἑλληνικό προτεστάντικο λεξικό τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀναφερόμενος στό συγγραφέα τῆς Καθολικῆς Ἐπιστολῆς Ἰακώβου γράφει: «*Συγγραφεὺς τῆς Ἐπιστολῆς ἀνέκαθεν ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὅτι εἶναι ὁ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος κατὰ τὸν συγγραφέα Ἐλβίδιον τοῦ 4ου αἰῶνος, υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Μαρίας, τοῦ γάμου τους συντελεσθέντος μετὰ τὴν διὰ Πνεύματος Ἁγίου γέννησιν τοῦ Κυρίου*».²⁰

Τὶ παρατηροῦμε ἐν προκειμένῳ; Θεμελιώνει τὸν ἰσχυρισμὸ του ὅτι δῆθεν ὁ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος εἶναι τέκνο²¹ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Θεοτόκου παραπέμποντας στὸν Ἐλβίδιο. Ὁ Ἐλβίδιος εἶναι γνωστὸς αἰρετικὸς τοῦ 4ου αἰῶνος, ὁ ὁποῖος ἀμφισβήτησε τὴν μετὰ τόκον παρθενίαν τῆς Θεοτόκου.²² Γιὰ τὸν Ἕλληνα προτεστάντη δὲν ἔχει σημασία ἡ ἀναίρεση, παράγραφο πρὸς παράγραφο τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἐλβίδιου ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἰερώνυμο,²³ σημασία ἔχει νὰ μὴν ἀναφερθεῖ ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος καὶ ὡς Ἄειπάρθενος.

Ἡ ἐπίκληση ἐνὸς αἰρετικοῦ τοῦ 4ου αἰῶνος εἶναι γιὰ τὸν Ἕλληνα προτεστάντη ἐπαρκῆς καὶ πειστικὴ ἀπόδειξη, ἀντιθέτως ὅμως ὁ Λούθηρος χαρακτήριζε τὸν Ἐλβίδιο γιὰ αὐτὲς τὶς θέσεις του ὡς «*μεγάλο βλάκα*».²⁴ Τὸ συμπέρασμα εἶναι αὐτονόητο.

Ἐπίλογος

Συνοψίζοντας, πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ἡ σύγχρονη προτεστάντικὴ κριτικὴ κατὰ τῆς Ἄειπαρθενίας τῆς Θεοτόκου εἶναι ἓνα κράμα ἀρχαίων ἀντιχριστιανικῶν ἐπιχειρημάτων, αἰρετικῶν ἀντιλήψεων, ἀθαιρεσίας καὶ ὀρθολογισμοῦ. Καὶ βεβαίως, κατὰ τὸν ἱερό Δαμασκηνό, «*ἄπαγε· οὐ σωφρονοῦντος λογισμοῦ τὰ τοιαῦτα νοεῖν*» (Ἐκδ. Ἀκριβῆς Δ', 14).

1. Βλ. ΑΜΑΛΙΑΣ ΣΠΟΥΡΑΚΟΥ-ΕΥΤΥΧΙΑΔΟΥ, Ἡ Παναγία Θεοτόκος τύπος χριστιανικῆς ἀγιότητος (διδ. διατρ.), Ἀθήναι 1990.

2. Βλ. G. FLOROFKY, Οἱ Βυζαντινοὶ ἀσκητικοὶ καὶ Πνευματικοὶ Πατέρες, Θεολογία 1992, σελ. 125. Πρβλ. I. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, Ἐκδοσις Ἀκριβῆς Ὁρθοδόξου Πίστewος Γ', 12, σελ. 94, PG. 94, 1029C-1156A.

3. Βλ. Confessio Augustana, ἄρθρο 3.

4. L. GRANE, Die Confession Augustana, Göttingen 1996⁵, σελ. 161-164. J. ROHLS, Theologie reformierter Bekenntnisschriften, Göttingen 1987, σελ. 238.

5. Στὶς ἐξαιρέσεις ἀνήκει ὁ K. Barth. Βλ. K. BARTH, Die christliche Dogmatik im entwurf, Band I, Zürich 1982, σελ. 369-379. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, Dogmatik im Grundriss, Zürich 1987⁷, σελ. 111-118.

6. W. KUNNETH, Fundamente des Glaubens, Wuppertal 1980⁴, σελ. 113-114.

7. W. PANNEBERG, Das Glaubensbekenntnis, Gütersloh 1982⁴, σελ. 81-83.

8. Κατὰ Ἰουλιανού, Βιβλίον 2, PG 76, 632B.

9. W. TRILLHAAS, Dogmatik, Berlin-N.York 1980⁴, σελ. 265.

10. ΩΡΠΙΓΕΝΟΥΣ, Κατὰ Κέλσου 1, 37, ἔκδ. P. Koetschau, GCS 2, σελ. 89.

11. ΑΓ. ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, Κατὰ Ἰουλιανού, Βιβλίον 2, PG 76, 560C.

12. Θ. ΒΟΡΕΑ, Λογική, Ἐν Ἀθήναις 1932, σελ. 212-213.

13. I. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, Ἐκδοσις Ἀκριβῆς Ὁρθοδόξου Πίστewος Γ', 1, PG 94, 984B.

14. Βλ. καὶ M. SCHMAUS, Marienverehrung, στοὺς SACRAMENTUM MUNDI, τόμ. 3 (1969), στ. 349. J. RATZINGER, Einführung in das Christentum, München 1968, σελ. 223-225.

15. Ἡ ἀπαρχὴ του ἐντοπίζεται στὰ ἰδεολογήματα τῆς Θρησκευοῖστορικῆς (Religionsgeschichtliche Schule) προτεστάντικῆς σχολῆς.

16. W. TRILLHAAS, ὁ.π., σελ. 264. R. BULTMANN, Weissagung und Erfüllung στοὺς Glauben und Verstehen, τόμ. 2, Tübingen 1952, σελ. 165.

17. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ, PG 22, 1201CD-1204C. ΚΥΡΙΑΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, ΒΕΠΕΣ, 39, 146. ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, Διάλογος πρὸς Τρύφωνα 43, 8, 67,1, 71,1. ΒΕΠΕΣ 3, 246, 271, 277.

18. Ἀρχιμ. ΙΩΗΛ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, τόμος 18, Ὑπόμνημα εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, ἔκδ. Β. ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, Θεσσαλονίκη 1970², σελ. 73, 77-81.

19. ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΣ ΚΥΡΟΥ, Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἡσαΐαν, PG 81, 276D.

20. Γ. Ζ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, Νέον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἔκδ. ὁ Λόγος, Ἀθήναι 1985, σελ. 361.

21. Γιὰ τὸ θέμα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου ἐξαιρετικῆς σαφήνειας καὶ μοναδικῆς στοὺς εἶδος τῆς εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἁγίου ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ, Πανάριον. Αἵρεσις 78, PG 42, 700B-740B. Βλ. καὶ τὸ κλασικὸ ἔργο τοῦ Μ. ΣΙΩΤΗ, Τὸ πρόβλημα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰησοῦ, Ἀθήναι 1951.

22. W. KOCH, Helvidius, LTK 4 (1932) στ. 955. B. ALTNER - B. STUIBER Patrologie, Sonderausgabe, Freiburg im Br. 1993, σελ. 400. G. FLOROFKY, Οἱ Βυζαντινοὶ ἀσκητικοὶ καὶ Πνευματικοὶ Πατέρες (μετ. Π. Πάλλη), ἔκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 133-117.

23. ΑΓ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ, Adversus Helvidium de perpetua virginitate B. Mariae, PL 23, 183-206. H. von CAMPENHAUSEN, Lateinische Kirchenväter, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz 1986⁶, σελ. 125-126.

24. G. FLOROFKY, Οἱ Βυζαντινοὶ ἀσκητικοὶ καὶ Πνευματικοὶ Πατέρες, σελ. 117.

Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν αἱρέσεων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία

Τοῦ Ἀριστομένου Κ. Ματσάγγα

Ἀπὸ τὶς πρῶτες στιγμὲς τοῦ ἱστορικοῦ τῆς βίου ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετώπισε πολλές καὶ ποικίλες αἱρέσεις, ὅπως τὶς Ἰουδαϊζουσες, τὶς Γνωστικὲς τοῦ Β' αἰῶνα (Κήρινθος, Σατουρνῖνος, Βασιλείδης, Βαλλεντῖνος, Μαρκίων, Μάνης κ.λπ.) τὶς Ἀντιτριαδικὲς τοῦ Γ' καὶ Δ' αἰῶνα (Σαβέλλιος, Παῦλος Σαμοσατεὺς, Ἄρειος, Μακεδόσιος) τὶς Χριστολογικὲς τοῦ Ε' αἰῶνα (Ἀπολινάριος, Νεστόριος, Εὐτυχῆς), τὸν Μονοθελητισμὸ τοῦ Ζ' αἰῶνα, τὴν Εἰκονομαχία, Η' καὶ Θ' αἰῶνα. Ἐναντι αὐτῶν τῶν αἱρέσεων, ποὺ ἀμφισβητοῦσαν τὴν κοινὴ πίστη καὶ Παράδοση καὶ κλόνιζαν τὸ ὅλο μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας, ἡ Ἐκκλησία ἀντιπαρέτασε:

α) *Τὸν ἑαυτὸ τῆς ὡς «ὀλότητα» καὶ «πλήρωμα» ἀλήθειας καὶ ζωῆς.* Αὐτὸ δηλ. ποὺ ζοῦσε καθὲ τοπικὴ ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Καθολικὴ Ἐκκλησία μέσα ἀπὸ τὰ μυστήρια (ὁ Νικόλαος Καβάσιλος λέει ὅτι ἡ Ἐκκλησία «ἐν τοῖς μυστηρίοις σημαίνεται») καὶ κατ' ἐξοχὴν μέσα ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅπου ἀποκαλύπτεται ὁ ὅλος Χριστὸς («totus Christus»), κατὰ τὴ βαθυσήμαντη ἔκφραση τοῦ ἱεροῦ Ἀύγουστίνου. Ἔτσι, ὅταν οἱ αἱρετικοί, θέλοντας ν' ἀποκτήσουν δική τους ἐκκλησιαστικὴ ὄντοτητα, ἀποκόπτονταν ἀπὸ τὴ μία θεία Εὐχαριστία, ἔθεταν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς «ἔξω» ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

β) *Τὴν ἀuthεντικὴ, κοινὴ σὲ ὅλες τὶς τοπικὲς Ἐκκλησίες, πίστη καὶ παράδοση.* «Εἷς Κύριος μία πίστις...» γράφει ὁ Ἄπ. Παῦλος. Αὐτῆς τῆς πίστεως ἔκφραστὲς καὶ ἐγγυητὲς ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ στὴ συνέχεια οἱ Ἐπίσκοποι. Αὐτοὶ (οἱ Ἐπίσκοποι) ἐκτὸς ἀπὸ προεστοὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας ἦσαν καὶ κατ' ἐξοχὴν διδάσκαλοι τῶν ὑπ' αὐτοὺς τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἔτσι, ἡ Ἀποστολικὴ παράδοση, ὡς ὀριζόντια «συμφωνία» ὄλων τῶν ἀνά τὴν οἰκουμένη τοπικῶν Ἐκκλησιῶν (οἱ Ἐπίσκοποι γράφει ὁ ἅγ. Ἰγνάτιος «ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνώμη εἰσί»), ἀποτελοῦσε τὸ διαχρονικὸ, ἀuthεντικὸ κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας. Τῆς πίστεως ἐκείνης, ἡ ὁποία ὡς ἀλήθεια καὶ ζωὴ

ἀντιπαρτάσσετο ἔναντι τοῦ ψεύδους τῶν αἱρέσεων.

γ) *Τὰ γραπτὰ κείμενα, ὅπως ἦταν ἡ Ἄγ. Γραφή, οἱ Βαπτισματικὲς Ὁμολογίες, οἱ ἀποφάσεις καὶ τὰ σύμβολα τῶν Συνόδων.* Ἡ Ἐκκλησία ἀντιπαρέτασε τὴν Ἄγ. Γραφή, καὶ ἰδιαίτερα τὴν Κ.Δ., γιατί τὰ βιβλία αὐτὰ εἶναι κατ' ἐξοχὴν βιβλία Ἐκκλησιαστικά, ὅπου ἔχουν ἀποτυπωθεῖ ὅσα ὁ Χριστὸς ἐμπιστεύθηκε καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐξήγησε στοὺς Ἀποστόλους καὶ στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα. Ἀντιπαρέτασε, ἐπίσης, τὰ Βαπτισματικὰ σύμβολα, γιατί μέσα ἀπ' αὐτὰ ἐκφραζόταν ἡ ἀλήθεια τὴν ὁποία ζοῦσε μία τοπικὴ, ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Ἐκκλησία, κατὰ «συμφωνία» μὲ τὶς ἄλλες τοπικὲς Ἐκκλησίες. Ἔτσι μποροῦμε ν' ἀντιληφθοῦμε τὸ γεγονός ὅτι, ἂν ἓνας Ἐπίσκοπος κατηγορεῖτο ὡς αἱρετικός, προσκόμιζε, ὅπως ἔγινε μὲ τὸν Εὐσέβιον Καισαρείας, τὸ βαπτισματικὸ σύμβολο τῆς ὑπ' αὐτὸν τοπικῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ ἀποδείξει τὴν Ὀρθοδοξία του. Καὶ ἀποκτᾷ ἰδιαίτερη σημασία τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος βασιίστηκε στὴν ἤδη διατυπωμένη στὰ βαπτισματικὰ σύμβολα ἀποστολικὴ πίστη. Καὶ ἡ Ἀπόφαση αὐτῆς τῆς Συνόδου ἀποτελεῖ δημιουργικὴ ἐπεξεργασία (ὄχι μηχανικὴ ἀντιγραφή) εἴτε τοῦ συμβόλου ποὺ προσκόμιζε στὴ σύνοδο ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας εἴτε κάποιου ἄλλου συμβόλου ἢ ὁμάδας συμβόλων ἱεροσολυμιτικῆς προέλευσης.

Καθὼς δὲ περνοῦσε ὁ χρόνος καὶ νέες αἱρέσεις παρουσιάζονταν, ἡ Ἐκκλησία ἀντιπαρέθετε τὶς ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν ἢ οἰκουμενικῶν Συνόδων (τὸ Σύμβολο Νικαίας Κων/πόλεως, τοὺς «Ὁρους» τῶν ὑπολοίπων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τὶς Ἀποστολικὲς Διατάξεις, ποὺ ἐπικυρώθηκαν ἀπὸ τὴν ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκ. Σύνοδο, τὰ κείμενα τῶν Συνόδων Κων/πόλεως τοῦ 861 καὶ 879 καὶ τὰ κείμενα τῶν Συνόδων τοῦ 14ου αἰῶνα, 1341, 1351 μ.Χ.). Ὅλα αὐτὰ τὰ κείμενα λειτουργοῦν σὰν κυματοθραῦστες στὰ ἀλλεπάλληλα κύματα τῶν αἱρέσεων.

δ) *Τὴ συνοδικὴ συνείδηση.* Τέλος, ἡ Ἐκκλη-

σία αντιπαρέθετε ἔναντι τῶν αἰρέσεων τῆ συνοδικῆ συνείδηση πού διαποτίζει τὶς δομές τῆς καὶ τῆ ζωῆ τῆς. Πρόκειται γιὰ μιὰ μόνιμη λειτουργία καὶ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ἐπιβεβαιώνεται ὅτι ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι σύλληψη ἑνὸς ἀνθρώπου (Ἐπισκόπου, Πάπα, Πατριάρχῃ), οὔτε κατάκτηση μιᾶς ἀριστοκρατικῆς ομάδας πνευματικῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ περιουσία καὶ βίωμα ὄλου τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινότητος. Μιὰ τέτοια συνοδική συνείδηση ἐκφράζεται:

● *Μέσα ἀπὸ τῆ μίᾳ πίστη, τὸ ἕνα βάπτισμα, τῆ μίᾳ ὑπὸ τὸν Ἐπίσκοπο θείᾳ Εὐχαριστία, τὴν κοινὴ μυστηριακὴν ζωὴν καὶ λατρεία.* Μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴν κοινὴ πίστη καὶ ζωὴν, οἱ πιστοὶ κοινωνοῦν συνέχεια μεταξύ τους καὶ ἀποτελοῦν τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μιὰ κοινότητα χαρισματικὴ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

● *Μέσα ἀπὸ τὶς πρωτοβουλίες τῶν Ἐπισκόπων νὰ κοινωνοῦν μεταξύ τους* (ὡς αὐθεντικοὶ συνεχιστὲς τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐκφραστὲς τῆς Ἀποστολικῆς λειτουργίας τῆς ἐπισκοπῆς) καὶ νὰ βεβαιώνουν τὴν κοινὴ πίστη καὶ ἀγάπη. Μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴν κοινωνία, κάθε τοπικὴ Ἐκκλησία δὲν λειτουργεῖ αὐτόνομα, ἔξω ἢ πάνω ἀπὸ τὶς ἄλλες Ἐκκλησίες, ὅπως ἔγινε μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, ἀλλὰ πάντα σὲ «συμφωνία» μὲ τὶς ἄλλες τοπικὲς Ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες τῆς μιᾶς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

● *Μέσα ἀπὸ τὶς συνελεύσεις πλησιοχώρων, ὁμοίων τοπικῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴ χειροτονία ἑνὸς Ἐπισκόπου.* Σ' αὐτὲς τὶς συνελεύσεις, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν χειροτονία τοῦ Ἐπισκόπου, βεβαιωνόταν καὶ ἐνισχυόταν ἡ «ἐν Χριστῶ» καὶ «ἐν Πνεύματι» κοινωνία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

● *Μέσα ἀπὸ τὶς συνελεύσεις ἢ μικρὲς ἐπαρχιακὲς συνόδους γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ἑνὸς σοβαροῦ ζητήματος,* ὅπως ἦταν ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, ἡ ἀντιμετώπιση τῶν Μοντανιστῶν (Β' αἰῶνας), ἡ θέση τῶν «ἐκπτώτων» μέσα στὴν Ἐκκλησίαν (τοπικὴ σύνοδος Καρθαγένης, Γ' αἰῶνας), οἱ δοξασίαι τοῦ Ἀρείου (σύνοδος Ἀλεξανδρείας, τὸ 320 καὶ Ἀντιόχειας τὸ 325 μ.Χ.), ἡ διδασκαλία Παύλου τοῦ Σαμοσατέως (368 μ.Χ.). Σ' αὐτὲς τὶς τοπικὲς συνελεύσεις καὶ συνόδους πού συγκαλοῦνται «πολλάκις καὶ πολλαχῆ», κατὰ τὸ Μητροπολιτικὸ σύστημα, ἐπιβεβαιωνόταν ἡ συνοδικὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, συντελεῖτο ἡ

ὑπέρβαση τῶν στενῶν τοπικῶν ὁρίων καὶ ἐκφραζόταν κατὰ τὸν πιὸ λαμπρὸ τρόπο ἢ «ὁμόνοια» τῆς πίστεως καὶ ἡ κοινωνία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, ἔστω κι ἂν αὐτὲς οἱ συνελεύσεις ἢ τοπικὲς Σύνοδοι ἦσαν περιορισμένες γεωγραφικά.

● *Μέσα ἀπὸ τὸν κανονικὸν θεσμό τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν.* Τὰ πέντε δηλ. Πατριαρχεῖα δὲν λειτουργοῦν μόνο ὡς ἀνώτατη διοικητικὴ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ («τὸ πεντακόρυφον κράτος» τῆς Ἐκκλησίας), ἀλλ' ἐπαληθεύουν τὴν ἐνότητα καὶ τὴν κοινωνία ὄλων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν στὴν ὀρθὴ πίστη καὶ ἀγάπη.

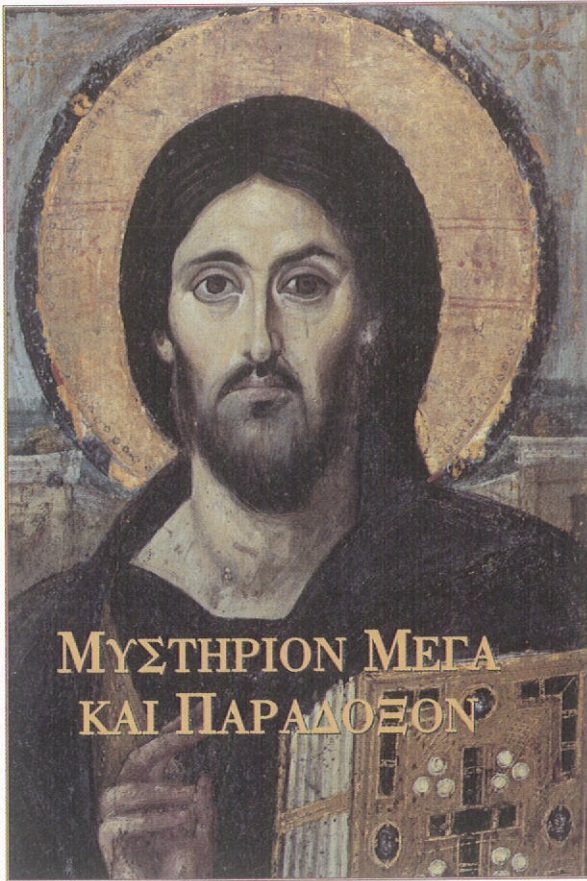
● *Κατ' ἐξοχὴν μέσα ἀπὸ τὶς Οἰκ. Συνόδους.* Εἶναι πολὺ σημαντικό τὸ γεγονός ὅτι οἱ τοπικὲς σύνοδοι προετοίμαζαν τὸ ἔδαφος γιὰ μιὰ νέα Οἰκουμηνικὴ Σύνοδο καὶ μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴν λειτουργοῦσαν. Προετοίμαζαν δηλ. τὴν Ἐκκλησιαστικὴν συνείδηση γιὰ τὸ ἔργο τῆς μέλλουσας νὰ συγκληθεῖ Οἰκ. Συνόδου, ὀρίζαν τοὺς Ἐπισκόπους πού θὰ λάβαιναν μέρος στὴ Σύνοδο, κατέγραφαν σὲ συνοδικὲς ἐπιστολὲς τὸ φρόνημα τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν κ.λπ. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη, μιὰ Σύνοδος, ὅπως ἦταν ἡ Α' Οἰκουμηνικὴ, δὲν ἦταν ἕνας καινοφανὴς θεσμὸς ἀλλὰ μιὰ νέα ἐκφραση τῆς συνοδικῆς συνείδησης τῆς Ἐκκλησίας. Μιὰ αὐθεντικὴ ἐκφραση τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος κατὰ τὴν διατύπωση τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, τῶν ἀληθειῶν, πού ἐμπειρικὰ βιώνονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν κοινότητα. Σ' αὐτὲς τὶς Συνόδους οἱ Ἐπίσκοποι (ὅσοι εἶχαν ἐπιλεγῆ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη νὰ ἀντιπροσωπεύουν τὶς τοπικὲς Ἐκκλησίες τῆς εὐρύτερης περιοχῆς) δὲν ἀποτελοῦσαν κάποιον αὐτόνομο σῶμα, πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ λειτουργοῦσαν ὡς ἐγγυητὲς τῆς ἀποστολικῆς Παράδοσης, ὡς «κεφαλές» καὶ «στόματα» τῶν ὑπ' αὐτοὺς τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τὴν πίστη καλοῦνταν νὰ ἐκφράσουν. Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ πολλὰ συζητήσεις καὶ λεπτὲς πνευματικὲς διεργασίες διατυπωνόταν σὲ «ὅρους» καὶ «δόγματα» ἢ πίστη τῆς Ἐκκλησίας, ὅ,τι δηλ. ἀποτελοῦσε σωστικὴ καὶ ὑπαρκτικὴ ἀλήθεια γιὰ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν πλήρωμα.

Μὲ ὅλους αὐτοὺς τοὺς τρόπους ἢ Ἐκκλησία ἐκφραζόταν ὄχι αὐτόνομα ἢ ἀσύνδετα, ἀλλὰ συνοδικὰ ὡς «ὀλότητα» καὶ «πλήρωμα», ὡς «συμφωνία» πίστεως καὶ ἀλήθειας, ὡς κοινωνία ἀγάπης καὶ ζωῆς.

Ποιμαντική Βιβλιοθήκη

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Μυστήριον μέγα και παράδοξον, Έκδ. Λιβάνη, Άθήνα 2002, σελ. 496.

Ἡ Ἐκκλησία, ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς συστάσεώς της, ἐμπνεόμενη ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴ καὶ λειτουργικὴ γλῶσσα, μεταχειρίσθηκε καὶ μίαν ἄλλη «καινὴ γλῶσσα», τὴν γλῶσσα τῶν εἰκόνων «πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐνανθρωπήσεως» (ὄρος Ζ' Οἰκ. Συνόδου).

Μὲ τὴ «γλῶσσα» αὐτὴ φανερώνεται ἡ Ἐκκλησία ὡς αὐτὸ πού ὄντως εἶναι: μάρτυρας καὶ συμμετοχὸς τοῦ σωτηριώδους γεγονότος τῆς Σαρκώσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς καινούργιας

ζωῆς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, τῆς παρουσίας τῆς μέλλουσας Βασιλείας στὸν κόσμον, τῆς ἐμφάνειας τοῦ μυστηρίου τῆς νέας δημιουργίας. Μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ ἡ Εἰκόνα δὲν συνιστᾶ ἀπλῶς ἓναν τρόπο ἔκφρασης τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐντάσσεται ὡς νόημα καὶ ἀλήθεια στὸν πλοῦτον τῆς πίστεώς της καὶ γίνεται ἀποφασιστικὸ σημεῖο τῆς διδαχῆς της. Ἀντανακλώντας τὸ κάλλος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων του, βρίσκεται στὸ κέντρο-πυρῆνα τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ φανερώνει τὸ μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ Θείας οἰκονομίας, τὸ γεγονός τῆς Κένωσης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θέωσης τοῦ ἀνθρώπου.

• Στὴ ζωντανὴ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας ἡ εἰκόνα εἶναι τὸ μυστήριον τῆς θεανθρώπινης ὑπαρξῆς τοῦ Χριστοῦ· ἡ ὁρατὴ, αἰσθητὴ πιστοποίηση τῆς ἀλήθειας τῆς πίστεώς μας «ὅτι Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί»· ἡ βεβαιότητα τοῦ πραγματικοῦ εἰκονισμοῦ τῆς θεότητος στὴν ὕλη μὲ τὴν ἄρση τοῦ φυσικοῦ χωρισμοῦ κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου στὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

• Μὲ τὴν εἰκόνα ἡ Ἐκκλησία ὑπερασπίζεται τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸν κίνδυνον νὰ μεταβληθεῖ σὲ ἓνα ἀφηρημένο διανοητικὸ σύστημα μεταφυσικῆς ἢ σὲ ἠθικὴ δεοντολογία. Ἀλήθεια στὸ ἔξῃς δὲν εἶναι μίαν ἰδέαν ἢ ἓνα ἀφηρημένο σχῆμα, ἀλλὰ ἓνα συγκεκριμένο πρόσωπον, πού μπορεῖ νὰ εἰκονίζεται: τὸ πρόσωπον ἢ ἡ ὑπόστασις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, στὴν ὁποία συναντῶνται «ἀσυγχύτως», «ἀτρέπτως» καὶ «ἀδιαιρέτως» ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρώπινη φύσις.

• Ἡ ἐνανθρώπησις δικαιοῦναι καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἐνσάρκωσι, διότι μέσα ἀπὸ αὐτὴν ὁ Θεὸς προσλαμβάνει τὴν ὕλη, τὴν ὁποία ἀνακαινίζει, ἀφοῦ ἐνδύεται μὲ σάρκα πού μὲ τὴ σειρά της γίνεται θεοφόρος. Κατὰ συνέπεια, ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ πιά μὲ τὴ λατρεία της ὄχι

μόνο να μιλά για την αλήθεια της, αλλά και να τη δείχνει: είναι ή Εικόνα του Χριστού, του Σαρκωθέντος Λόγου του Θεού. Με τη σαφή, επιπλέον, πατερική διάκριση (έκφράζεται με σαφήνεια στον όρο της Ζ' Οικ. Συνόδου) φύσεως και προσώπου ή ύποστάσεως υπερβαίνεται ο μονοφυσιτισμός και ο νεστοριανισμός και βεβαιώνεται η αλήθεια της Έκκλησίας για τη σωτηρία του ανθρώπου ότι στην εικόνα του Χριστού γίνεται όρατο το πρόσωπο του Κυρίου με την ανθρώπινη μορφή του, όπως έγινε όρατο και ιστορικά κατά την ένανθρώπινησή του. Η Έκκλησία δηλ. «*διά χειρός*» του άγιογράφου «*ιστορεί*» ό,τι μᾶς ἔχει ἀποκαλυφθεῖ: τὸ πρόσωπο τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Οἱ σκέψεις αὐτές μᾶς βοηθοῦν νὰ προσεγγίσουμε τὸ περιεχόμενο τοῦ σπουδαίου τόμου, «*Μυστήριον μέγα καὶ παράδοξον*», πὸν ἔξεδωσε ἡ Έκκλησία τῆς Ἑλλάδος στὰ πλαίσια τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἱεροῦ Ἰωβηλαίου γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν 2000 ἐτῶν ἀπὸ τῆ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ.

Στὸν τόμο αὐτὸ παρουσιάζονται ἱερές Εἰκόνες καὶ Κειμήλια τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς περιόδου, μὲ κεντρικὸ θέμα τὶς ἀνὰ τοὺς αἰῶνες ὀρθόδοξες ἀπεικονίσεις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Πρόκειται γιὰ τὰ Ἐκθέματα ἐκθέσεως πὸν πραγματοποιήθηκε τὸ 2001 ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ ἀπὸ πρόταση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χριστοδούλου, σὲ συνεργασία μὲ τὸ Ὑπουργεῖο πολιτισμοῦ.

Μὲ τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ἔργο ἡ Έκκλησία τῆς Ἑλλάδος φανερώνει ὅτι ἡ πίστη πὸν τὴν θεμελιώνει δὲν εἶναι ἀποδοχὴ ἢ υἰοθέτηση μιᾶς διδασκαλίας, ἀλλὰ κυριότατα ζωντανὴ σχέση μὲ συγκεκριμένα ἱστορικὰ γεγονότα: τὴ ζωὴ, τὸ Θάνατο, τὴν Ἀνάσταση καὶ τὸ θρίαμβο τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀνάληψή Του στοὺς Οὐρανοὺς, τὴν κάθοδο τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατὰ «*τὴν ἑσχάτην καὶ μεγάλην ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς*».

Ἀριστομένης Κ. Ματσάγας

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΕΚΔΟΣΕΩΝ - Ε.Μ.Υ.Ε.Ε. FAX: 010-7272251

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ευάγγελος Λέκκος 010-7272291

Δ/ΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

Ευάγγελος Θεοδώρου 010-7272257

Δ/ΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ «ΑΛΗΘΕΙΑ»

Ἰωάννης Χατζηφώτης 010-7272234

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ «ΑΛΗΘΕΙΑ»

Λίτσα Χατζηφώτη 010-7272232

FAX: 010-7272231

ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ-ΤΑΜΕΙΟΥ

Κων/νος Καζάκος 010-7272255

Κων/νος Μιχαηλίδης 010-7272256

ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Ἐλένη Καπετανάκη 010-7272253

Νικολέττα Μιχαλακάκου 010-7272252

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΕΩΣ

Δημήτριος Μοῦστος 010-7272254

ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ-ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

Ἀριστομένης Ματσάγας 010-7272287

Χρήστος Καραγιάννης 010-7272288

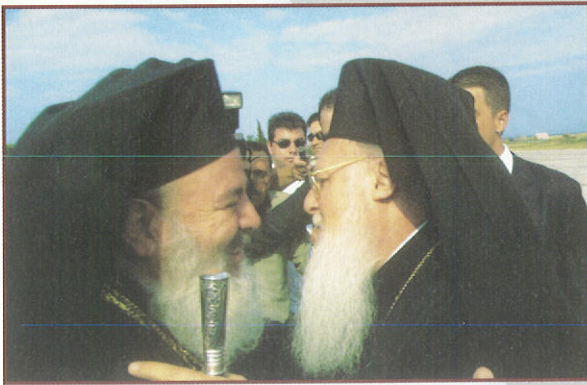
Νικόλαος Δρατσέλλας 010-7272286

Ἄννα Γαρδικιώτη 010-7272284

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

Στιγμιότυπα

Φωτογραφίες Χρήστου Μπόνη

Στιγμιότυπα από την άφιξη του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου στο αεροδρόμιο της Άγκυρας, για την ανάκληρυσή του σε επίτιμο διδάκτορα του Θεσσαλικού Πανεπιστημίου. (26.6.2002)

Άπο τόν Έσπερινό στον Ίερό Βράχο της Άκροπόλεως για την έορτή του ίδρυτου της Έκκλησίας της Ελλάδος Άπ. Παύλου. (29.6.2002)

Άπο την όρκωμοσία των νέων Υπαστυνόμων στη Σχολή της Έλληνικής Άστυνομίας. (1.7.2002)

Άπο την έπίσκεψη του Συμβούλου Θρησκευτικών Υποθέσεων του Υπουργείου Έξωτερικών της Γαλλίας κ. René Roudaut στον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Άττικής κ. Παντελεήμονα.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.
Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ.: 7218308, FAX.: 7218336
ISSN 1105-7203

PORT
PAYÉ
HELLAS

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Αριθμ. Συμβολής
11800100000008

ΕΛΤΑ
Hellenic Post